

LA IL·LUSTRACIÓ

Preu:
UNA
pesseta.

LEU·D'ANTONIA

REVISTA ARTISTICH-LITERARIA

DE

CATALUNYA, VALENCIA, BALEARS Y ROSSELLÓ

Any II

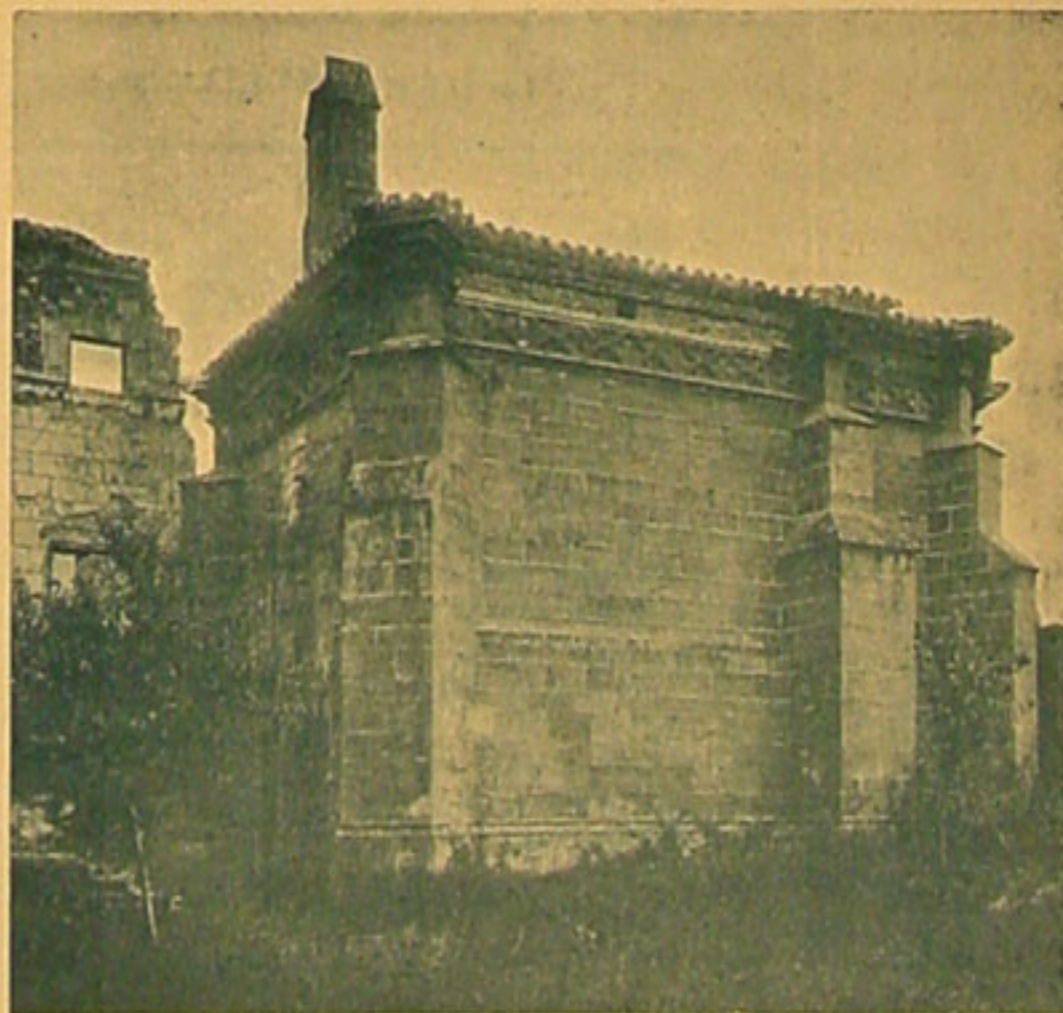
Barcelona, 1.er de Janer de 1901

Núm. 5

SUMARI

GRAVATS: S. S. Lleó XIII, retrato per A. Utrillo.—Decorativa, de E. Moyá.—La adoració dels pastors, fragment d'un quadro de Murillo.—Diada dels reys, per M. Foix.—Lo gall, dibuix de F. Sardá.—Fí de sigle: La estatua de la Libertat iluminant lo món, per Joan Llimona.—Les fires de Sant Tomás, fotografíes de Pere Ball-Llovera.—Un rey de pagés, per F. Sans Castaño. — Real Monastir de Poblet: Planta baixa, plano per Antoni Rovira y Rebassas; Capella de Sant Jordi; Ala románich-ogival; Cúpules y muralla posterior; Celler; Interior de la Sala Capitular; Porta daurada; Biblioteca, y Font del claustre (fotografíes).—Decorativa, per F. Sans Castaño.—Caricatures.

TEXT: La torra de Sant Gervasi (acabament), per E. Boxet (ilustracions de A. Mestres).—L'adeu al sigle (poesía), per Arthur Masriera.—Crónica de Catalunya, per Ferrán Agulló.—Raxa (poesía), per Miquel Costa y Llobera.—Nostres grabats.—Real Monastir de Poblet: Resúm històrich, per Antoni Massó.—Epoca nova, per Rafel Nogueras y Oller.—Avis.—Sport, per J. Elías Juncosa.—Lo Nadal del inglés (qüento ilustrat).—Qüentos de per tot arreu, per R. M.—Bibliografía.—Curiositats y passatemps.—Anuncis.

FRAGMENTS DE POBLET

AVIS

Lo caràcter marcadament important que té per la historia y pel bon nom de nostra terra la iniciativa presa per l'Ateneu Barcelonés, ó sia procurar per la conservació de les venerandes despulles del antich y real Monastir de Poblet, va sugerirnos la idea de celebrar la entrada del nou sigle ab la publicació simultania de dos números, un de corrent ab totes les seccions, y un altre dedicat exclusivament á Poblet.

Mes essentnos completament impossible realisar nostre pensament per la falta material de temps, hem determinat davant de la pressa que porta lo treballar pera que no s'efectuï'l definitiu enrunament de aquell monument de la Patria, suprimir en aquest numero lo suplement de modes que li corresponia, y dedicar aquelles quatre planes al monastir de Poblet, á fi de que'l poble catalá en general, y en particular nostres suscriptors, recordin una vegada més lo que fou lo casal dels reys de la anyorada confederació catalana-aragonesa, y pera que dita recordança los servezca d'estímul pera treballar tots junts per la conservació de tan preuada joia arquitectónica.

Supliquém, donchs, á nostres distingides abonades que'ns dispensin si alterém l'ordre de publicació del Suplement de Modes que ab tanta aceptació ha estat rebut per totes elles y pel públich en general, dispensa que segurament conseguirem del seu patriotisme ja que'sens dupte reconexerán que solament l'amor á la patria ha pogut fernos fer aquest cambi en l'ordre de publicació del Suplement ó revista dedicada á les dames catalanes.

Y ara, que tinguin tots un bon principi d'any nou, es lo que desitja

LA IL·L·STRACIÓ LLEVANTINA.

Després d'expresades algunes idees sobre'l ciclisme y son organisme principal, aném avuy á parlar del que podríam dir en certa manera continuador d'aquell, ab lo qui té una gran afinitat y que, ademés, avuy té caràcter d'actualitat; nos referim al *automovilisme*. Ab aquest mot enteném tot lo que's refereix á les metexes màquines del ciclisme, mes ó menys modificades, mogudes per força motriu que portan en sí metexes.

N'hi há de moltes menes, des de les formes de bicicletes y tricicle (dit motocicle) fins als quadri-

cles (quatre rodes) y finalment cotxes de tota mena. Los diferents vehículs van moguts per benzina (moto-nafta) casi sense excepció en los tipos petits y per vapor ó acumuladors electricchs quan se tracta de tipos grossos ab molts cavalls de força. Poden dividirse en ddes agrupacions: la una en que hi entran les bicicletes, motocicles y quadricicles, en la major part dels quals en general lo *chauffeur va montat*, essent sols d'un ó de dos setis com á maxim, y de 1 ³/₄ ó 2 ¹/₄ cavalls de força, y la segona agrupació comprén les màquines ja voluminoses y de molt pés, ab quatre rodes, molts cavalls de força y finalment en forma de cotxe, es á dir que lo qui conduheix va assentat; aquestos son de tres ó quatre setis, generalment ab mil formes diferents, des de les de victorias, cupés y berlíns, fins á mil d'altres més capritxoses, á gust del qui les posseheix, y van mogudes per vapor, electricitat y algunes vegades la benzina.

Encara podém parlar d'una tercera divisió en que a'hi poden encloure los vehículs de transport, ja sia per les persones, en forma de diligencia, ómnibus, etc., ó pera les mercaderías de tota mena des del cotxe industrial que per la ciutat reparteix lo género á domicili, fins al carro revingut que de distancies de 20 y 30 kilòmetres porta les mercaderías á la ciutat pera la seva venda, com podria aplicarse ab grans ventatjes á les fabriques de texits que mantenen continuament sis ó vuyt mules pera'l seu ús particular. A n'aquesta última aplicació no hi hem arribat encara en nostre país, ahont, en cambi, hi há un gran nombre de serveys de automòvils pera conduhir viatgers entre moltes poblacions de Catalunya, especialment per les provincies de Lleyda y Girona, facilitant considerablement les relacions entre llochs que no poden usar lo ferrocarril ó no'n tenen; ademés, en les provincies del Nord d'Espanya, per Galicia, Asturias, Vascongades, etc., etc., n'hi há en major nombre que en nostre país, degut sens cap dupte al estat de les seves carreteres considerablement millors que les nostres, lo que facilita notablement lo seu ús. A part d'axó, la major part de lectors haurán sentit parlar diferents vegades de serveys d'ómnibus automòvils per l'interior de la nostra metexa ciutat, haventhi ja qui assegura que s'ha demanat lo competent permís al nostre Ajuntament pera posarho en práctica inmediatament. Per acabar aquesta part diguém que molts dels cotxes que fan aquestos serveys han sortit d'uns importants tallers de la nostra metexa ciutat.

Aném ara á parlar del automovilisme com á sport, ab la major concisió possible, ja que l'espai nos hi obliga. Ademés de moltes de les ventatjes que reporta l'ús del ciclisme, l'automovilisme permet recórrer grans distancies ab una marcha regular y segura, pujar les costes sense fadiga y viatjar ab gran prestesa y á la absoluta voluntat del viatger, ab un gasto extraordinariament reduhit.

En nostre país existeix un nombre d'automòvils considerable, relativament á la novetat del sport y al increment que ha prés en altres païssos. Cal dir solsament que á França, segons una estadística publicada fa poch, se feya pujar lo nombre d'automòvila á més de mil cinchcents (sense comptar los motocicles), cantitat que augmenta cada día, ja que les fábriques no donan l'abast á les demandes.

A Madrid n'hi há uns quants, ademés de Bilbao y altres poblacions; en quant á Barcelona n'hi haurá com á una cinquantena. Los dies 16 y 17 de decembre, reunits una vintena d'automòvils y alguns motocicles, efectuaren una excursió á Vich (68 kilòmetres), primera en sa classe en nostre país, contestant á la invitació que'ls feu lo *Campió Chauffeur del Mediterrani*, aquell que, anant á passeig ab lo seu cotxe, caygué un día al mar (sic), fet sense precedents en la historia. Assistiren á n'aquesta excursió nostres amichs senyors Casanovas, Carbó, Serarrain, Bouffart, Gómez, Baxeras, Fradera, Comas, Rusi-

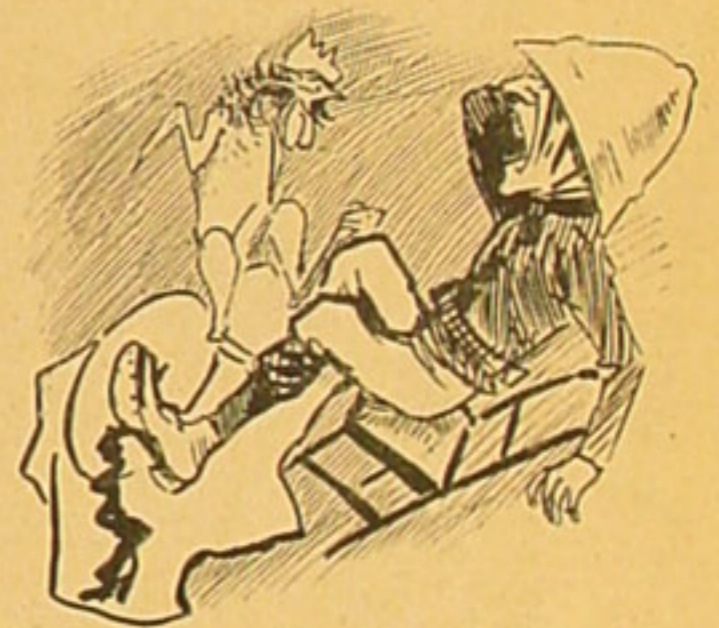
nol (J. M.), Miquel, Pujó, Sabater, Homet, Abadal, Masfarró, Truco, etc., etc., havent fet lo trajecte ab tota satisfacció y havent resultat un gran éxit la primera excursió d'automòvils feta en nostre país.

J. ELIAS JUNCOSA

LO NADAL DEL INGLÈS

... y clavantli el ganivet ab tota satisfacció...

se li revifa sobtadament dexantlo espahordit.

QUÈNTOS DE PER TOT ARREU

IV

LO MENTIDER Y'L LLOP

Una vegada era un vaylet molt mentider, qu'enjegava un remat d'ovelles al peu d'un bosch. Y volent divertir-se á costa de la gent, com sovint solfa ferho, tot d'una se posá á cridar ab tota sa gargamella: «¡Lo llop, lo llop!...»

Los pagesos d'aquells volts, que sentiren aquells redimontis de crits, á més córrer hi acudiren tots, armats ab fangues y pals, y escopetes. Mes veient que ni d'ací ni d'allá no s'ovirava cap llop, giraren la esquerra y tocaren lo trapán, cada hu á casa seva... Y llavors lo vaylet ríu que ríu tot darrera d'ells...

L'endemá, altra vegada torná ab la metexa: «¡Lo llop, lo llop!...»

Los pagesos, encara que no en tant nombre com á la vigília, també hi tornaren á comparéixer... mes al veure que per segona vegada lo llop no's veyá ni en palla ni en pols, arronsaren les espatlles... y xano xano tornaren á sos llochs: emperó jurant que

LA
ILUSTRACIO
LLEVANTINA

REVISTA ARTISTICA-LITERARIA

DE

CATALUNYA, VALENCIA, BALEARS Y ROSSELLO

—
ANY SEGON
—

BARCELONA :

Rambla de les Flors, núm. 20, 1.er

1901

TAULA DE LES MATERIES CONTINGUDES EN AQUEST TOMO

SECCIO ARTISTICA

	Pág.		Pág.		Pág.
Actualitats.	19	Detall dels Claustres de la Catedral de Barcelona, apuntació de X. Gosé. . .	340	Interior del chor de la Catedral de Tortosa.	322
Arribada de l'Associació Catalunya de Lleyda a Torres de Segre.	21	El President del Transwaal navegant abrumbo a Europa.	15	Joaquim Sorolla, dibuix de Zapater.	12
A bord, dibuix de J. Llaverías.	37	El Doctor W. Leyds.	31	Joseph Verdi.	91
Actualitats d'Holanda.	106	En Celestí Sadurní.	47	Joan Torrandell.	151
Acabament de la felicitació, dibuix de M. Foix.	118	Excmo. é Ilm. senyor Doctor don Joseph Morgades y Gili.	67	Jurat dels Concurs de Flors.	186
Actualitats estrangeres. . . 119, 154, 155 y	275	Escut ó sagell del Doctor Morgades. . .	68	Joan Monjo y Pons.	192
Arthur Nikisch.	145	Enterro del Doctor Morgades.	70 y 71	Joseph Lluís Pellicer.	200
Aspecte de la Ronda de Sant Antoni. . .	162	Entrada dels boers a la Colonia del Cap.	74	Juventut, quadro de G. Linden.	317
Arribada del President dels Jochs Florals.	162	Escritori predilecte d'En Balaguer. . .	81	Jerro de plata cisellada y esmalts. . . .	323
Alcaldes catalans suspesos.	163	Enterro de la Reyna Victoria d'Inglaterra.	94	Lo President Krüger en 1865, en 1875 y en 1900.	30
Alós, poble de la vall d'Aneo.	212	Es la guardia que passa, quadro de B. Lemeunier.	95	Lo general Dewet y'l seu Estat major. .	30
Arribada a Barcelona del Cardenal Casañas.	290	En Trinitat d'Alemanya.	128	Lo descarrilament del sud exprés. . . .	36
Arquitectura moderna. Casa particular del Passeig de Gracia de Barcelona. . .	326	Excm. y Rd. Doctor P. Alfons María Mistrángelo.	153	Lo Doctor Robert llegint lo discurs inaugural al Ateneu Barcelonés.	46
Belleses naturals de Méjich.	109	En Joseph Masó y Gouli.	160	La adoració dels pastors, fragment d'un quadro de Murillo.	53
Blanca Monnier, la segrestada de Poitiers. Balears.— Valldemossa.	195	En Francisco Pi y Margall.	161 y 333	Lo gall, dibuix de F. Sardá.	55
Casament del Príncep Albert de Bèlgica y la Príncepsa Elisabet.	7	En Anicet de Pagés y de Puig.	166	Les fires de Sant Tomàs.	58 y 59
Concerts Casals Baüer, dibuix del natural per F. Sardá.	11	Estatua descoberta.— Pompeys.	172	Lo monastir de Ripoll.	68
Capa magna existent al Museu de Vich. Claustre d'Estany.	66	Enrich Prat de Riva.	175	La Reyna Victoria.	74
Claustre de Sant Joan de les Abadeses. .	69	En Leonci Soler y March.	186	Lo Príncep de Gales.	74
Casa de Santa Teresa. Retaula del casal del llit.	84	Esterrí d'Aneo.	212	Lo Duch de York.	74
Casament de sa Alteza Real la Príncepsa d'Astúrias.	103	En Joseph Serra y Campdelacreu. . . .	217	Lord Roberts.	74
Casa del senyor Sitjas Bassa.	120	Eusebi Guiteras.	256	La estació de Vilanova.	79
Chor y senyera de «Lo Planter».	121	En Francisco Maspons y Labrés.	277	Les absoltes devant de la Biblioteca. .	80
Caxa del segle XIII hont se guardan los documents dels Jochs Florals.	166	Eminentíssim senyor Doctor don Salvador Casañas y Pagés.	281	La capella ardent.	80
Col legi náutich mercantil de Vilassar de Mar.	192	Excm. senyor don Francisco de Paula Rius y Taulet.	291	Los hostes argentins.	85
Croquis barcelonins: La processó de Corpus, per Pellicer.	200	Exterior del chor de la Catedral de Barcelona.	322	Lo Rey Eduard VII y la Reyna Alexandrina.	91
Claustre dels monastir de Sant Cugat del Vallés.	203	Excmo. senyor don Joan Sallarés y Plá. Esteve Masclans Pascual.	324	Lo ball de les gitanes al Vallés.	107
Cap de Sant Sebastiá, dibuix de J. Llaverías.	222	Francisco Laporta y Mercader.	328	Lluís Héctor Berlioz.	108
Catalunya. Vista de Puigreig, dibuix de J. Llaverías.	267	Facsimil de la portada del missatge enviat a M. Krüger.	25	Los mestres Nicolau y Millet.	108
Casa payral de la familia Maspons de Bigas.	277	Fragment del Port de Palamós, dibuix de J. Llaverías.	26	L'Strauss al Liceu.	113
Creu de terme de Sant Martí de Provençals.	294	Francisco Soler y Rovirosa y algunes de ses obres.	42 y 43	Lo diumenge de Rams a la Catedral de Barcelona, dibuix de Juli Borrell. . . .	125
Creu de ferro forjat.	304	Fí de segle, la estatua de la llibertat il·luminant lo món, per J. Llimona.	56 y 57	La benedicció de les palmes a la Concepció.	127
Don Amadeu Vives.	3	Finestrals restaurats pel Doctor Morgades.	67	La fira de les palmes.	127
Don Angel Guimerá.	3	Francisco de P. Sánchez Gavagnach. . .	105	Lo darrer sopar.	129
Don Pau Font de Rubinat.	15	Félix Gras.	115	La adoració dels tres Reys, pintura al fresch en la Seu de Valencia.	133 y 134
Diada de Santa Llúcia, tornant de la fira, dibuix de A. Utrillo.	38	Facsimil de la primera plana del primer número de <i>La Veu de Catalunya</i>	175	La Esglesia de Sant Joan les Fonts, dibuixos de Berga y Devesa.	135
Doctor Don Francech Aguilar y Serrat. .	45	Francisco X. Tobella d'Aguila y la exposició monogràfica del tubercle la trumfa.	178 y 179	Les falles de Valencia.	136
Diada dels Reys, per Marián Foix.	54	Fires de Valencia, concurs de cartells. .	215	La primavera, dibuix de A. Utrillo. . . .	137
Doctor Francisco Salvá y Campillo. . . .	86	Fires de Valencia.	238 y 239	La processó del Angel (Blanes).	139
Don Lluís Ferrer Vidal y Soler.	90	Ferrocarril funicular del Tibidabo. . . .	310, 311, 312 y 313	La caricatura en lo chor de la Seu Barcelonina.	140, 141 y 152
Don Bartomeu Robert é Iarzábal.	101	Fracment de la Iglesia dels Angels de Barcelona.	313	Les medalles de la «Unió Catalanista». .	150
Don Ramón Picó y Campamar.	102	Gent de casa, per M. Foix.	76, 85, 100, 112, 148, 160, 184, 208 y 232	La Junta del Cens en lo Saló del Consistori Nou de Barcelona, apuntació del natural per J. Llaverías.	150
Don Artur Osona y Formenti.	103	Grupo de sitgetanes contemplant lo pas del Orfeó Catalá.	234	Lo Comte Saint-Saud.	157
Don Ramón de Campoamor.	105	Hores d'angúnia, dibuix de A. Utrillo. .	77	Los substituents dels tranvies.	162
Detall de Vilassar.	120	Honres a Verdi, la plassa del Capitoli a Roma.	124	La presidencia del meeting del Nou Retiro.	164
Don Jaume Arús y Font.	120	Hipodrom de Barcelona. Les festes d'enguany.	199	La música militar dirigitse al local de la Cambra per la seva inauguració. .	170
Don Lluís Cebrían.	165	Historia de Catalunya. La reconquesta. Dibuix inédit de J. Lluís Pellicer. . . .	201	La sortida de la festa dels Jochs Florals de Barcelona.	171
Don August Danvila.	165	Italia Vitaliani.	114	Lo Comte Lleó Tolstoí.	172
Don Salvador Giner.	165	Indústries artístiques. Casa cinerari. . .	245	Los diputats regionalistes de Barcelona. .	173
Don Antoni Chocomeli.	165	Inauguració del monument a Rius y Taulet.	286	La plassa de Sant Jaume lo día del escrutini genaral.	174
Donya Pilar de Sarríera, Marquesa de Puerto Nuevo.	167			Lo Sagrat Cor de Jesús, quadro de A. Utrillo.	187
De bon matí, apuntació del natural per A. Mas y Fontdevila.	180			La assamblea de Tarrasa.	188, 189 y 190
Don Juan Mañé y Flaquer.	209			Lo Pi de les Tres Branques.	191
Detall de la fatxada principal de la casa del carrer de Casp número 52.	231			L'Orfeó de Capdevánol y la benedicció de sa Senyera.	193
				Lo monastir de Sant Cugat del Vallés y la societat choral «La Lira».	202
				La Creu roja a Sant Gervasi.	214
				L'arbre de la nit trista (Méjich).	219
				La batuda.	221

	Pág.		Pág.		Pág.
L'hereuet de casa, quadro de M. Gullón.	226	Obsequi al Orfeó Catalá.	14	Saló Biblioteca.	81
La arribada dels diputats regionalistes.	227	Promesa, per Joan Llimona.	1	Saló de pintura de la Biblioteca Museu Balaguer.	83
Los banys de la Barceloneta.	233	Palma de Mallorca. Pati, escala y galería de la casa del Marqués de Solerich.	9	Sala d'esculptura de la Biblioteca Museu Balaguer.	83
La Roca y sos encontorns.	250 y 251	Palma de Mallorca, Iglesia y claustres de Sant Francesch y la Llotja.	24	Sa Altesa Real donya María de la Marçé de Borbón y don Carles de Borbón y Borbón.	89
La estatua d'En Rafel de Casanova.	262	Present de missa nova, projecte d'En A. Riquer.	44	Sala de Concerts de la orquesta filarmónica de Berlín.	145
Los catalanistas detinguts durant la nit del 14 de setembre.	269	Planta baixa del Reyal Monastir de Poblet.	61	Senyor Sánchez Torralba.	165
La manifestació catalanista del 15 de Setembre.	274	Palau Episcopal de Vich.	67	Sala d'esgrima del Circo equestre barcelonés.	196
Llaurador valencià.	280	Proclamació del nou Rey d'Inglaterra Eduard VII.	94	Salvador Busquets y Soler.	205
La diada dels moris, dibuix de F. Sans Castaño.	293	Port de Barcelona. Aparell mecànic per la descarga de carbó mineral.	97	Santuari de Montgarri.	212
Los solistes de la Escola Cant. rum de París y l'Orfeó Catalá á Barcelona.	298	Passeig del Bisbe Morgades.	102	Senyera del Centre Catalá y gaupo de socis organitzadors de la visita del Orfeó Catalá.	224
Llosa del Panteó de la familia Montobio.	301	Palestina.	115	Sagell commemoratiu del Orfeó Catalá.	225
La castañera de la plassa Real, dibuix de J. Nolla.	302	Passos de la procesó de la Setmana Santa á Murcia.	122	Senyoreta donya Pilar Pérez.	243
La Iglesia de Porqueras, dibuix de E. Canibell.	315	Per Santa Creu, dibuix de F. Sans Castaño.	149	Santa Cecilia, per J. Pahissa.	328
Lo naxement de Jesús, dibuix de F. Xu-metra.	329	Pels vols de la Ronda lo dia 1 de Maig.	162	Tots Sants, per A. Utrillo.	6
Lápida destinada á la Basílica de Tar-rasa.	337	Postal commemorativa dels Jochs Florals d'enguany.	167	Travall barceloní de principis del si-gle XVI (arqueta).	69
Mariano Benlliure, dibuix de Zapater.	12	Passeig de Figueres.	171	Temple romànic de Vich.	69
Montanyes de Berga.	27	Perpinyá, la plaça Arago.	181	Tema d'una vida d'héroo (autograf d'En Strauss).	113
Matxos d'Olot, dibuxos d'En J. Llimona.	28 y 29	Paissatge, quadro d'En Llorens Lladó y Juliá.	216	Tipos valencians, pagesa, cusidora.	220
M. Chamberlain.	31	Present ofert al Orfeó Catalá per lo magnífich Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols.	224	Tallant rahims, dibux de F. Sans Castaño.	257
M. Cecil Rodes.	31	Portada de la Iglesia de Caldas de Molibuy.	244	Torre campanar de Sant Miquel de Cuxá, (fot. de J. Vintrolá.)	340
Mr. Krüger á la Cannevière de Marsella saludant al poble.	31	Portada de la Iglesia de Santa María de Requena (Valencia).	263	Un pescador novell, per D. Baixeras.	13
Mitra de Sant Bernat Calvó.	69	Palma. Passeig del Born.	279	Un rey de pagés, per F. Sans Castaño.	60
Mr. Juli de Carselade del Pont.	72	Proclamació de Jordi de Podievrand, Comte Rey de Bohemia, quadro de N. de Brozik.	287	Una sala del Museu Episcopal de Vich.	67
Museu Balaguer (Fragment de la Sala Isabel).	84	Perpinyá: Passeig dels Platanos.—La es-glesia de Sant Jaume.	335	Un carrer de Vilanova.	78
Mestre Joseph García Robles.	87	Port de Barcelona: La descárrega d'un vapor.	339	Una de les sales de la exposició de foto-grafies organitzada pel Col legi de Sant Jordi.	176
Meetings electorals, lo primer del Nou Retiro, apuntació del natural per A. Utrillo.	163	Recort de la Exposició de París.	18	Una remendadora, dibuix de D. Baixeras.	247
Manel Folguera y Durán.	185	Reyal Monastir de Poblet (fragments).	62 y 63	Una fondalada, quadro de Ll. Lladó y Juliá.	307
Mallorca, lo Pi dels Moncades y grupo d'expedicionaris del any 1887.	213	Retrato del Doctor Morgades (1882).	69	Vista de Gironella.	27
Monestir de Sant Cugat del Vallés y cap-itells dels claustres.	303	Rebuda de Lord Roberts per la Reyna Victoria.	74	Vestíbul del Museu de Vich.	67
Mestre Alexandre Marraco.	304	Ricart Strauss.	114	Vilafranca del Panadés. Casa ahont nas-qué lo Doctor Morgades.	68
Mestre Franz Fischer.	319	Regates, per J. Llaverías.	197	Vista de Vilanova y Geltrú.	78
Masía de Tiana. Un detall d'una masía.		Romeus de Betmale, Ariège.	212	Vestíbul de la Biblioteca avans de la arri-bada del tren.	79
Vilasar de Dalt, dibuxos del natural per Ll. Brunet.	327	Rambla de A. Vidal, Sant Feliu de Guíxols.	223	Víctor Balaguer (1854 y 1890).	82
Montpeller: La entrada dels jardins, la estatua de Lluís XIV y lo castell de l'aygua.—La facultat de Medicina y la Catedral.—Fragments de les muralles antigües.	334 y 335	Robert Goberna.	280	Vilanova y Geltrú. Interior de la casa de Santa Teresa.	82
Marsella: Palau de Longchamps.—Nostra Senyora de la Guardia.	334 y 535	Repós etern, quadro de H. A. R. Bren-dan.	299	Vistes d'Ontenient.	194 y 195
Nostres pescadors, dibuix de X. Gosé.	148	Resant, de P. Poetzsch.	305	Vista general de Sant Feliu de Guí-xols.	223
Nova casa de la Cambra Agrícola del Ampurdá (Figueras).	170	Sa Santetat Lleó XIII.	49	Vista parcial del port y caseta del salva-ment de naufrachs.	223
Notes del Ampurdá, dibuxos de F. Puig-pujadas.	292	Sant Antoni de Janer, dibuix de A. Utri-lló.	65	Valencia. Monument al B. Joan de Ri-bera.	256

SECCIO LITERARIA

	Pág.		Pág.		Pág.
Abnegació sublim.— P. Colomé y Fors (ilustracions de F. Sans Castaño).	320	A nostre senyora de Queralt, poesia.— Joan Baulcells y Prat.	225	Crónica de Catalunya.— Joseph Alemany y Borrás, 222, 234, 246, 258, 270, 282, 294, 306, 318 y 330	17
Adeu á la primavera, poesia.— Angel Montanya.	217	Aquiles Mir.— Víctor Oliva.	289	Curiositat històrica.— August Clavero.	17
A Jesús en sa passió, poesia.— J. Verdaguer.	127	Amor de mare, poesia.— Jaume Bo-loix.	339	Devant la Venus de Milo, sonet.— M. S. Oliver.	29
A Joana d'Arch, poesia.— Enriqueta Pa-ler y Trullol (ilustracions de A. R).	8	Belleses naturals de Méxich.	109	Del natural.— J. Arnau y Corbella (ilus-tracions de F. Sans Castaño).	252
Agost, poesia.— J. M. Castellet y Pont.	237	Beu sense por... poesia.— Sebastia Farnés.	93	Desferres, poesia.— † Joseph María Coll y Rosés.	283
A la fira de Prades.— Joseph Alarden (ilustracions de Ll. Brunet).	260 y 271	Cadaqués.— Joseph Albert y Traiter (ilustració de J. Llaverías).	144	Després de missa nova.— N. Font y Sa-gué.	44
A la miseria.— F. G. J. (ilustració de F. Sardá).	156	Celstia.— J. Oller y Rabasa.	242	Dins una «villa» romana, poesia.— M. Costa Llobera.	208
Al batre'ls canyots.— Salvador Ginot y Vilar.	96	Comparació, poesia.— Ricart A. Orriols.	319	Don Joan Mañé y Flaquer.— J. A. B.	211
Amoroses, poesíes.— Hermenegildo Car-rrera y Miró.	276	Confidencia.— J. Girbal Jaume.	314	Don Joan Sallarés y Pla.— X.	323
		Crónica de Catalunya.— Ferrán Agulló y Vidal, 2, 14, 26, 38, 54, 66, 78, 90, 114, 126, 138, 150, 162, 174, 186, 198 y	210	Don Ramón de Campoamor.	105

	Pág.		Pág.		Pág.
Don Francisco Pi y Margall.—J. P.	333	La mare de Sant Pere.—Joan Oliva y Millet (il·lustració de J. Llaverías).	297	Montpeller, Marsella y Perpinyá.—M. S.	334
El sentiment de patria.—Joan Maragall.	21	Lamentació.—F. Fontanellas y Font (dibuix de J. Borrell).	300	Notes valencianes.—Teodor Llorente.	12
El senyor Miquelet.—E. Boixet (dibuxos de Apeles Mestres).	4	La nova casa de lo Rat Penat.—J. Portals y Presas.	88	Nit solemniat.—Joseph Sans y Rossell (il·lustracions de Albert Pahissa y Jò).	332
Enamorat, poesia.—J. Trías y Fábregas.	189	La orquesta filarmònica de Belín.—J. G.	145	Nadal, poesia.—J. M. Castellet y Pont.	337
En F. de Sánchez Gavagnach.	105	La plaça Arago, Perpinyá.—J. Delpont.	181	Obres de Fra Anselm Tormeda.—Pere M. Bordoy Torrens.	324 y 338
En Francisco Maspons y Labrós.—Francisco de Asís Bartrina.	277	L'aplech de Montgarri.—Cerefi Rocafort	212	Ontenient.—J. Portals y Presas.	194
En Ramón Llull.—Pere d'Alcántara Penya.	295	La política a Espanya.—J. Güell y Mercader.	75	Palestrina.	115
En Salvador Busquets de Tarrasa.—Joseph Soler y Palet.	205	La professó de Pasqua a Ceret. Roselló.—J. Delpont.	139	Perfil biogràfic del Doctor Francesch Aguilar.—Jaume Collell.	45
Epoca nova, poesia.—Rafel Nogueras y Oller.	64	La protesta del Institut catalá de les arts del llibre.—J. A. B.	142 y 143	Per lluhir...!—Dolors Moncerdá de Maciá (il·lustracions de Sans Castaño).	32
Estiuhenca, poesia.—Joan Espiau Bellveser.	19	La reina Victoria.—W. Coroleu.	89	Pirenencia.—Joan M. Guasch.	181
Exposició de trunfes é industries derivades.—Francisco de X. Tobella.	204	La senyera, poesia.—Jaume Pomar.	176	Planys, poesia.—Salvador Contijoch y Martí.	326
Exposició monogràfica de la patata. 178 y 179	179	L'assamblea de Tarrasa.—J. A. B.	188	Pots nubila...—F. Girbal Jaume.	264
—Ferran Agulló.	307	La talla de la arbreda, poesia.—Joan Trías y Fábregas.	276	Perpinyá: La iglesia catedral de Sant Joan.—J. Delpont.	336
Félix Gras.	115	La tarjeta postal ilustrada.—B. R.	316	Quatre mots, poesia.—J. Abril Virgili.	72
Ferrocarril funicular del Tibidabo.—M. S.	310 y 311	Les falles de Valencia.—J. B.	136	Raxa, poesia.—Miquel Costa y Llobera.	65
Fires de Valencia.	215	Les fires de Santa Creu de Figueres. J. Puig Pujadas.	170	Real monastir de Poblet.—Antoni Massó.	62
Fragments del discurs del president dels Jochs Florals.—F. Pi y Margall.	167	Las óperas del Mestre Giner.—M. V.	165	Recorts d'una excursió.—J. O. Borrás.	27
Fragment del drama «Els encarrilats». —Joan Torrendell.	151	Lo Canigó, poesia.—Carles Sabater.	147	Redempció, poesia.—J. Baucells y Prat.	255
Fragments de una novela de la vida.—I. L. Brichs Quintana (il·lustracions de F. Sans Castaño).	284	Lo castell de la Roca, poesia.—Hermenegildo Carrera y Miró.	250	Revista balear.—Jaume Pomar y Fuster.	23
Germanor catalana provençal.—Victor Oliva. 98, 110, 122, 146, 158, 168, 182, 206 y 254	168, 182	Lo castell dels reys de Mallorca.—J. Delpont.	241	Ricart Straus.	115
Getzemanf.—M. Costa Llovera.	128 y 129	Lo compte Garí, poesia.—Anicet de Pagés y de Puig.	164	Rimes catalanes.—Salvador Genís.	35
Hivern, poesia.—R. Nogueras y Oller.	72	Lo compte Saint-Saud.	157	Sant Feliu de Guíxols y lo Catalanisme.—Pau Colomer.	223
Idili, poesia.—Joseph Concabelle, Presbítere.	153	Lo día 11 de Setembre de 1714.—Antoni Aulestia y Pijoan.	262	Sempreviva, poesia.—Joseph Bodria (il·lustració de J. J. Zapater).	73
Idili blau, poesia.—A. Bori y Fontestá.	302	Lo felibre Achilli Mir.—J. Delpont.	288	Sensacions, poesia.—Manel Marinell.	289
Joan Monjo y Pons.—Pere Juliá Surt.	192	Lo perdó.—Laureano Fontanals (il·lustracions de H. Pujol).	228	Siluetes rosselloneses.—J. Delpont.	28
Joseph Llufs Pellicer.—E. Canibell.	198	Lo pes de una pena, poesia.—Joseph Aladern.	181	Soliloqui.—Joseph Alemany y Borrás (dibuxos de J. Llaverías).	177
Joseph Serra y Capdelacreu.—Martí Genís.	217	Lo pont del diable, poesia.—J. Soler y Escofet (il·lustració de F. Sardá).	41	Tempestes.—J. O. Borrás (il·lustració de F. Sardá).	240
Joseph Verdi.	91	Lo president del Transvaal.	30	Travalls arqueològics.—Joseph Pellicer de Dou y Pagés.	47
La adoració dels reys.—Roch Chabas.	133	Lo president Mac-Kinley.—W. Coroleu.	278	Trista recordança.—Ricart Forga y Clará.	301
La caricatura en lo chor de la catedral.—N. Font y Sagué.	140 y 150	L'«Orfeó Catalá» al Liceu.—G.	108	Ultima glosada, poesia.—Joseph Serra y Campdelacreu.	218
La corritjola, poesia.—Leopold Negre.	307	Lo senyor Baldomero.—E. Boixet (dibuxos de Apeles Mestres).	92	Umbra, poesia.—Joaquím Ruyra y Oms.	16
L'adeu al sigle, poesia.—Arthur Masierra.	51	Los vianants forçats.—A. Sans y Rosell (il·lustració de A. Pahissa y Jo).	104	Un nou Orfeó.	193
La església de Sant Joan les Fonts.—J. Berga.	135	Los Jochs Florals de Barcelona.	166	Un pensament d'En Balaguer.	81
La gran alzina de Mossa, poesia.—Miquel Costa, pbr. (dibuix de J. Roselló).	259	Lo taronger florit, poesia.—Joan María Guasch.	147	Un recort.	213
La gran obra d'En Balaguer.	84	La torre de Sant Gervasi.—E. Boixet (dibuxos de Apeles Mestres).	39 y 50	Val més qui piula.—E. Boixet (dibuxos de Apeles Mestres).	308
La guerra anglo boer.	74	May més t'estimaré.—Llufs Nadal (dibuxos de Utrillo).	116	Veritats com un temple.—Albert Llanas.	22
La iglesia de Porqueras.	315			Veus de montanya.—A. Busquets y Punset.	117 y 181
				Víctor Balaguer.—J. Febré y Oliver.	79
				Vilassar de Mar.—P. J. y S.	120
				Vissions boyroses de la vall sacorrada.—Joan Roselló (dibuxos de F. Roselló).	235 y 248

S. S. LLEÓ XIII

LA TORRA DE SANT GERVASI

II

L'endemà el senyor Ventura, al plantarse com de costum darrera del taulell, se sentí ab la boca espessa y'l cap pesat. Havía dormit poch y malament; tenia cor agre y un mal humor que's retratava en sa fesomia ennuvolada. En cambi, la seva muller semblava tota contenta y despatxava als parroquians ab sonrient amabilitat. Tot aquell enuig y despit de la nit abans s'havíen desvanescut, esborrats de sa imaginació per un pensament que la afalagava en lo més íntim de sa vanitat y li oferia la perspectiva d'una revenja d'aquell mal rato que s'en havía dut la vigília á ca la Dolors.

Malgrat son desig, durant aquell día no va dir una paraula sobre l'assumpt. Ni á l'hora de dinar, ni á la de sopar va ferse la menor alusió á la torra dels Climents, ni á la festa celebrada. Ni la Quimeta ni l'Ignaziet, recordantse de la fregada d'orelles rebuda, varen piular; ni en Ventura, que seguía fent una esra de tres Deus, volgué dir res tampoch. Y encara que frissantse, la senyora Pepa no gosá trencar aquella mena de conveni tácit de tota la familia.

Lo meteix silenci regná sobre la qüestió, los tres dies següents. Però per fi, la mestressa, incapás ja d'aguantar més lo neguit que li bullia per tot lo cos, empenyé una nit al seu marit y ab tó de fingida indiferencia va dir:

— Escolta, tú: ¿y d'allò, qué fem?

— D'allò?... ¿y qu'es allò?— feu en Ventallops sorprés.

— ¡Home!... vull dir d'allò de comprar una torra, que varem parlar l'altre día...

— ¿Comprar una torra?...— exclamá'l vetes-y-fils tractant de fingir.

— ¿Y ara?... sembla que vingas del hort!... No tens present que varem resoldre'l diumenge, al tornar de casa dels Climents, que nosaltres també'n compraríam una?

— Mira, noya, no t'empatollis coses que no son, saps?...— digué cremat en Ventura.— No hem parlat may de comprar torra ni cosa que se li assembla, saps?

— Com, que no n'hem parlat may?...— cridá la senyora Pepa enfurismada.— Si tu no tens memoria jo sí que'n tinch... Recordat lo que varem dir lo diumenge á la nit.

— Lo que vaig dir— feu lo senyor Ventallops molt digne— es que si nosaltres volguésem tenir una torra com los Climents, podríam ferho. Ni més ni menos. Però axó no vol dir que haguém de fer un gasto tan costós ni tan inútil. Y si en Climent es un ximple y un fatxender, jo, gracies á Den, no ho soch: m'entens?

— Lo qu'entench es que no tens dignitat ni amor propi: vetoaqui.

— Ne tinch tanta com ne puga tenir lo primer.

— No, senyor; no'n tens; perque si'n tinguesses, no passaries per aqueixa humiliació de veure als Climent fentnos babarotas al llur torra y llurs obsequis, mentres que nosaltres fem un trist paper, tenint potser tants diners com ells. Axó es fer lo miserable, saps?... y fins pitjor... sí, pitjor!... perque demostra'l teu egoisme, la teva falta de afecte.

— Lo meu egoisme, dius?... la meva falta d'afecte?...— feu en Ventura més sorprés encara que cremat per aquest nou càrrech tan soptosament dirigit.

— Ben net— respongué ella.— Tu no pensas més qu'en arreconar diners y, con tal de satisfer la teva avaricia, no't fa res de veure á la teva dona, á la teva filla y al teu nebot escarraçante de les set del matí fins á les deu del vespre, treballant com á negres tota la setmana, sense tenir un sol día de *reservey*, d'esbarjo; ficats tot l'any dins d'aquesta botiga fosca y d'aquest pis sense llum ni ayre. No es estrany que la Quimeta tinga tan mal color, pobreta! Es clar, com que no la toca may lo sol, qu'es mitja vida pera les persones y sobre tot á la seva edat... Tu dius qu'en Climent es un ximple y un fatxender... *Bueno*: ho será tant com vulgas; pero també es un home de cor, que sempre s'ha estimat molt á la seva dona: axó, *dingú* li pot quitar, m'entens?... Y ja ho va dir ben clar l'altre día: que si s'havía fet fer una torra, era solsament pera proporcionar á la Doloretas un lloch prop de ciutat, ahon pogués respirar, los istius, ayres purs y tenir un xich de distracció y de descans.

— Ells no tenen fills—observá en Ventura tot sofocat—y no están

obligats á estalviar com nosaltres que tenim una noya. No val més, digas, guardar los quartos y asegurarli un bon dotet, que gastarlos en una torra que sempre dona molts gastos y cap rendiment?

— ¡Just!...— feu la senyora Pepa ab ironía— arreplégali un bon dotet, y mentres tant no hi fa res que la pobreta se posi cada cop més magra y més malaltissa, oy?... Ben pensat, Ventura, ben pensat. Axó sense contar que potser lo millor día se trovará la noya sense un duro. Sí, home, sí: no cal que'm miris ab aquests ulls de peix estantís... com si no sapiguésem lo que succeheix á cada punt ab les accions, les obligacions y altres romanços.

Y trovant de sopte en sos recorts nous arguments pera la causa que defensava ab tanta energia, afegí la senyora Pepa prenent un tó victoriós:

— Ten present lo que va passar fa deu anys ab aquells cinch cents duros que va dexarnos l'oncle Garriga. Te vares dexar engalipar per aquell brétol d'en Cirera que't prometia *oro y el more*, vares comprar aquelles accions de mines de plata... y al cap d'un any... puput!... que'n

has tret d'aquells malehits paperots?... ¡res!... cinch cents duros perduts, llençats com qui diu á l'aygua. Tu dius que una torra dona molts gastos y cap rendiment?... Y digam: que te'n dona cap de rendiment aquella acció del Nort que tens dins de la calaxera? En cambi, una torra es una torra... una finca com qualsevol altra: si no hi vols viure, la pots llogar y sempre te'n donarán alguna cosa. Si un día te la vols vendre, no't faltará qui la comprí. Es una colocació millor que cap altra, perque si'ls diners se'n van y'ls valors perden, lo qu'es les cases sempre quedan. Y'l día de demá que casém á la Quimeta, per qué no li pots senyalar per dot una casa á Sant Gervasi?... Sempre es més sòlit axó que no pas una quantitat empleada en papers que avuy valen molt y demá no valen res.

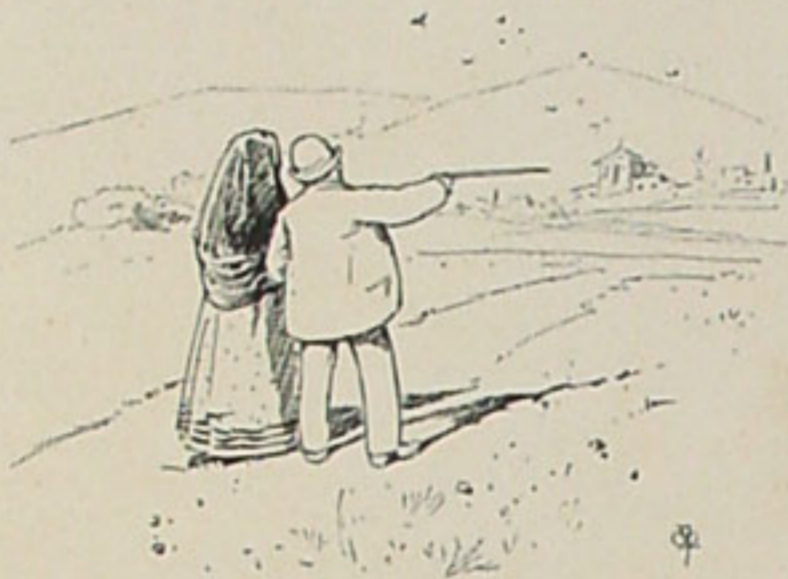
Poch á poch y tot enrahonant, la dona d'en Ventura havia recobrat la calma y l'aplóm de la persona que, convençuda de que defensa lo just y lo cert, no té necessitat d'enfadarse ni de cridar. Parlava ara, ab un ayre de superioritat tranquila y'l seu marit, á qui aquell recort dels cinch cents duros llençats á perdre ab tan poca solta, havia dexat tot moix, no trovava ja arguments ab que rebatre les demostracions matemátiques de la mestressa. Mes, com sa dignitat de mascle y de quefe de familia no li consentían una capitulació immediata, se contentá aquell día ab trencar la conversa, dient:

— Be, be, be... ja'n parlarém un altre cop, ab més calma. Son coses aquexes que s'han de pensar molt.

Y girá la esquena, sense voler veure la mirada de triomf que llambregá en los ulls de la senyora Pepa, ni'l somris d'orgull dibuxat en sos llavis.

Vuyt días després quedava resolt que la torra s'edificaría. Y un dels motius que més varen empenyer la voluntat del senyor Ventura, va ésser la actitud empipadora del seu cosí, d'en Climent, ab qui y algun altre company se reunía totes les tardes á l'Orient. Des de qu'havía inaugurat

lo seu *chalet* - així l'anomenava l'vetes-y-fils del Born - no sabia parlar més que d'axò. En Ventallops estava ja embafat de sentir, cada dia, cantar les alabances d'aquella ditxosa terra, que'l seu amo posava als núvols, com si no n'hi hagués cap de millor en tot lo plá de Barcelona. Y tants elogis y tants escarafalls, ademés de posar nirviós á n'en Ventura, li feyan entrar unes ganes irresistibles de ser també propietari d'una terra; d'una terra que seria més gran, més bonica, més ben situada, que la del seu pa-

rent. Per efecte d'una d'aquexes aparents contradiccions del caràcter humà, tan lògiques en lo fons, en Ventallops era ara'l primer en desitjar y en voler lo que una setmana abans havia repel lit.

Varen començar per comprar un terreno, y la satisfacció d'abdós consorts fou gran al veure que no sols se trojava aquell millor situat que'l dels Climent, sino que tenia més cabuda: hi havia prop de cinch cents palms de més. Veritat es que va sortir un xich carot aquell solar, y que, ademés tenia á sobre un cens; però com deya ab molta rahó'l corredor que'ls proporcioná'l negoci: Veuran, lo bó s'ha de pagar y ab tot y axò, vostés han arplegat una ganga d'aquelles que no'n corren gayres. De aquí quatre anys, lo terreno haurá doblat de preu.

Lo meteix dia de firmarse la escriptura'l senyor Ventura tingué una conferencia ab un arquitecte, vehí de taula, allí al café del Orient. Era un jove molt viu, molt llest y dotat d'una llavia que tenia encisat al vetes-y-fils. Després d'encomanarli molta reserva - desitjava que ningú esbrinés l'assumpte fins que tot fos fet y arreglat y á punt de solfa - en Ventallops va proposar á n'en Tomaset Rivells, l'encarregar-se dels plans y de la direcció y construcció de les obres. Lo xicot, que tenia moltes hores pera perdre, acceptá tot seguit, assegurant al botiguer que quedaria content d'ell, y que per poch diners - relativament - li construiria una torreta d'aquelles que se'n veuen poques. Y d'allavors ençá, no passava ja día, sense que l'arquitecte anés á casa'l seu client ó aquest á casa d'aquell, tenint los dos sentades que duravan hores llargues. A cops, la senyora Pepa assistia á les conferencies, més engrescada encara que'l seu marit, donant la seva opinió, casi sempre aprovada per en Tomaset, que's feya creus del seu bon gust y intelligencia.

La qüestió de com hauria d'ésser la fatxada, doná lloch á molts enrahonaments y duptes. Lo senyor Ventura, que havia sentit á dir més d'una vegada al meteix Rivells, quan exposava ses teoríes artístiques als amichs del café, que no hi havia arquitectura que's pogués comparar ab la gòtica, volia de totes maneres que la terra fos d'aquest ístil. Mentres que la senyora Pepa s'estimava més que la casa fos d'un caràcter així, tirant á xinesch. Precisament no feya gayres dies havia vist dins d'un album de cromos que coleccionava una vehina, una estampa figurant un *chalet* á Pekin: y era una cosa tan bufona, tan alegre, que li havia dextat lo cor robat. En Tomaset conseguí posarlos d'acort, manifestant que'l gòtich faria massa panteón; que'l xinesch s'embrutaria molt aviat ab la pols y la pluja, y ensenyantlos hi un projecte original d'ell, una fatxada ístil «árabe-cristiano-campestre», molt llampant, plena de romanceríes, que va dexar embadalits á marit y muller, arrencant á n'aquesta un crit de: ¡qué precíós que serà!

-Be, escolti, y tot aixó quant costará? -demaná un día'l senyor Ventura, després d'haverse discutit tot lo que hauria de ferse, á fora y á dins de la terra.

Y al sentir la resposta del arquitecte, apoyada en papers plens de rengles y de nombres, se queda esglayat. «De quatre mil á quatre mil

cinch cents duros!...» Lo primer pensament d'ell va ésser lo dir: «Donchs, veurá, deixém'ho córrer... es massa car...» Però era possible ferho, després de tenir lo terreno comprat, d'haver fet treballar poch ó molt á n'en Tomaset y d'estar, moralment, compromés?... Encara que un xich esgarrifada, la senyora Pepa va decidir que no seria decent tornar endarrera, que era precís seguir endavant, sobre tot no sent necessari treure tots aquells diners d'un sol cop. Ademés, tenint aquella cantitat y més encara, en valors de diferenta mena, no hi havia pera que espantarse: la botiga donava bons rendiments, gracies á Deu, y tot seria qüestió d'anar treballant y d'estalviar un xich més. L'arquitecte va rebre l'ordre de tirar endavant, y poch á poch d'aquell troç de terra ple de pedres y herbes començá á exirne l'esquelet de la terra.

Y poch á poch també, ó millor dit, depressa, depressa, començá'l senyor Ventura á treure diners que passavan de la seva butxaca á la d'en Tomaset. Primerament va desferse d'una cantitat de vuyt cents duros que tenia á la caixa, sense colcar; després, d'unes Cubes y d'unes Colonials; més tart d'algunes lámínas del Exterior. Cada cop que agafava un de aquells paperots que tant li havian costat de guanyar, pera portals á vendre á ca l'Arnús, experimentava com un lligament de cor. Mes no hi havia remey: era precís desembutxacar á tot moment; ara pera pagar axò, ara pera pagar alló. En Rivells, que no disposava de cap capital, ni's trojava en disposició de bestreure res, havia fet firmar á n'en Ventallops, completament novici en aqueixa classe de negocis, un contracte molt ben pactat y beneficiós per ell, per l'arquitecte, que sense bestreure may un quarto y ab l'afany d'enllestir les obres, anava tot sovint á casa del seu client. Y dihentli: miri, ara necessito tant pera ciment; y ara tant pera mahons y ara tant pera'ls mestres de cases y ara tant pera naps y ara tant pera cols, li anava xuclant los papers de plata y'ls bitllets de Banch qu'era un gust. Aquexa continua demanadissa de diners, tenia horrorítzat al vetes-y-fils; però lo que l'esferehía més que tot, era'l veure que á cada punt sortian noves cosetes y detalllets en que abans no s'havia pensat, que era precís atendre y que anavan augmentant lo presupost d'un modo alarmant. Y faltava molt pera que la terra estés acabada, quant lo senyor Ventura va adonarse de que'ls quatre mil cinch cents duros s'havían fós.

Durant set ó vuyt mesos, la familia Ventallops s'havia imposat un sistema económic dels més cruels. Va quedar minvada la racció del pá, la del vi; suprimida la gallina á l'olla y'l tortell dels diumenges. Lo senyor Ventura seguí anant al café, per por del que dirían; pero molt sovint estava dos y tres dies sense acostars'hi. Y va fer, encara'l sacrifici més gros que se li podia exigir: va dexar los dos pures y la paquetilla que diariament fumava y que -segons explicava ell als amichs - lo feyan tossir massa. La senyora Pepa y la Quimeta, passaren tot aquell any sense ferse un mal vestit. L' Ignaziet anava mig descalç y ensenyant los colzes. Y no cal dir que'ls teatres de ral y los gelats estinenchs foren esborrats del nou programa. Però encara que moltes gotes fan un ciri, com deya la senyora Pepa, aquells estalvis no bastavan pera satisfer les exigencies d'aquell gorch que engolia diners y més diners. Un día, lo senyor Ventura no tingué més remey que vendre los darrers valors que li quedavan: dues accions del Banch d'Espanya, que ell s'estimava com les nines dels seus ulls. En poques setmanes en Tomaset ne va passar los taps. Y vingué un día en que'l vetes-y-fils, després d'una llyta tremenda ab l'arquitecte que, com sempre, quedá victoriós, va comprendre que no tenia més que una sortida: enmatllevar quatre cents duros, indispensables pera l'acabament definitiu de la terra.

Axó de manllevar diners, cosa que no havia fet may en trenta anys de vida comercial, va ésser pel pobre home un cop molt fort; però, no hi havia medi de fer altrament, á menys de dexar parades les obres en lo bo y millor, quan ja hi faltava tan poch pera tenir la torra llesta, á punt d'inauguració. Y per axó no hi volían passar lo botiguer ni la seva dona: qué dirían en Climent y la Dolors, que des de temps havían esbrinat que 'ls seus cosins se feyan fer una torra més gran, més bonica que la seva y no amagavan llur enveja ni llur despit, si arrivavan á saber que 'ls Ventallors havían tingut que suspendre la edificació per falta de quartos?.. «Primer m'empenyaría fins la camisa», exclamá'l senyor Ventura. Los quatre cents duros foren manlevats, y sis setmanes més tart fou precis un segon empréstit de dos mil rals.

••

—Donchs, si, senyor; lo diumenge vinent fem l'inauguració del chalet y desitjo que vosté'ns faça l'obsequi d'assistir'hi.

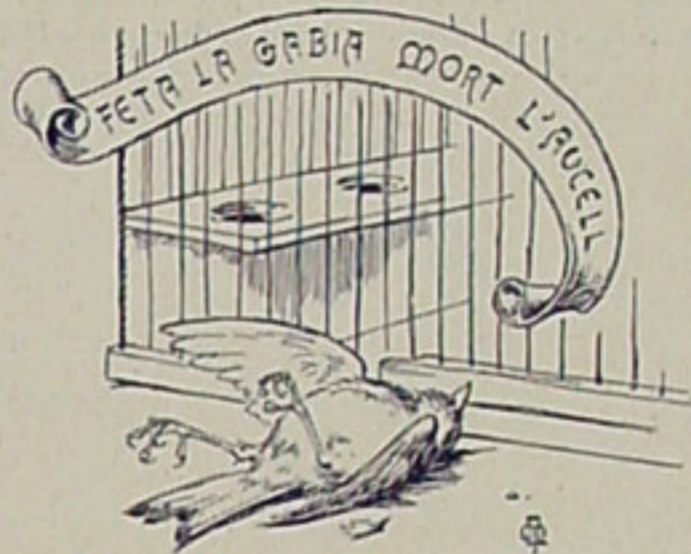
—L'obsequi'l rebré jo. Que sia la enhorabona y que disfruti del chalet per molts anys—vaig respondre, fixant una mirada sorpresa en la cara del botiguer, á qui no havia vist feya ja prop de mig any. Estava magre, esgroguehit, tenia als ulls una expressió febrilsa y'l somris de sos llavis era com forçat, violent.

—Quedém axís, oy?... Lo diumenge á les deu, á casa. Allí hi haurá'ls cotxes pera tota la comitiva.

Tres dies després, vaig sortir de casa dirigintme al lloch de la cita. Al carrer de l'Hospital vaig trovarme ab en Tomaset Rivells, vestit de gala: ievita creuada que li arrivava més avall dels genolls, pantalón clar, botina de xarol, corbata blanca y barret de copa enlluernador. Tota sa persona vejava d'importancia y de satisfacció: y li faltá temps pera parlar-me immediatament de la seva obra.

—Ja veurá quina cosa més maca... Llástima que sia pera un vetes-y-fils... Aquexa gent no pot comprendre l'art... es impossible...

En aquell moment, varem sentir tocar les deu; apretarem lo pas y estavam ja á poch's passos de la casa, quan de sopte, de la escaleta que con-

duhía al pis, sortí l'Ignaziet corrent. Al véurens se quedá parat y mirant-nos ab ulls esverats, digué tremolós:

—Que no ho saben?... L'oncle Ventura es mort!

—Mort!... qué dius ara?

—Si... mort!.. Fá dues hores... mentres s'estava afeyant, ha caygut tot rodó per terra... Lo metge diu que se li ha trencat un vas del cor...

E. BOIXET.

(Dibuxos de A. Mestre.)

L'ADEU AL SIGLE

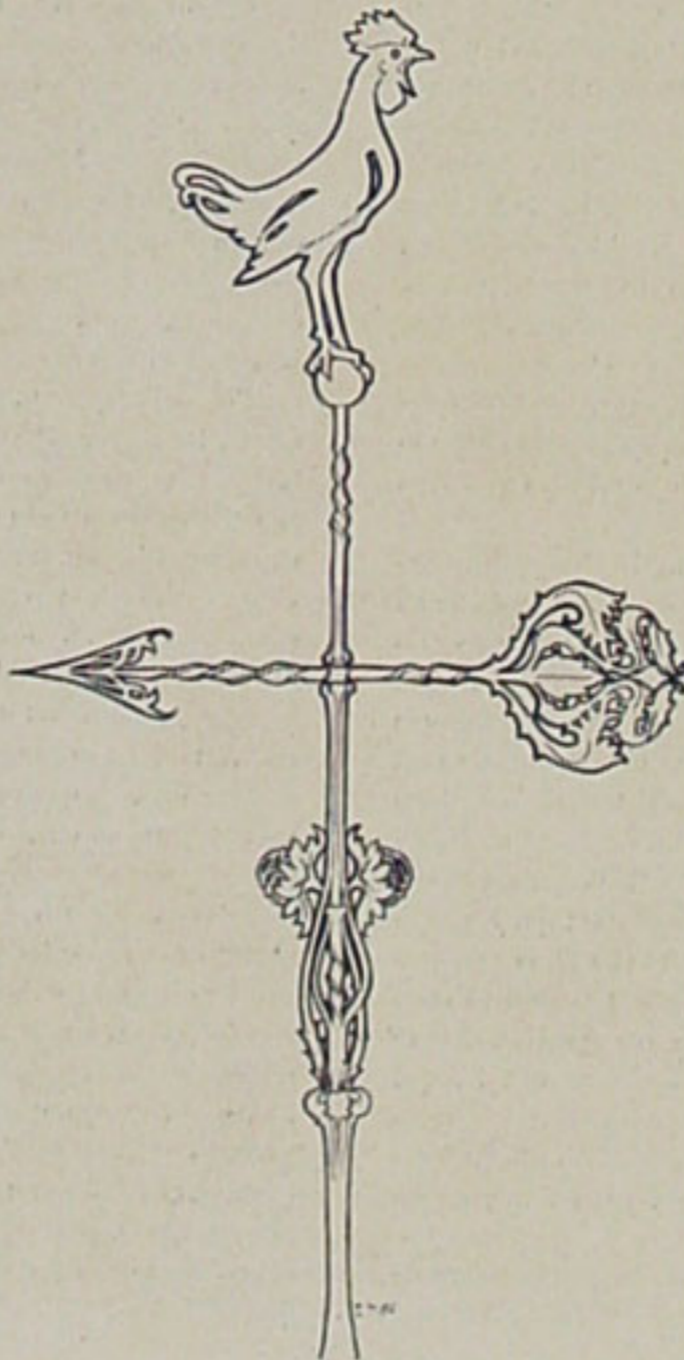
COM la clapa de congesta
que's va fonent poch á poch,
axís agonitza un sigle,
axí una centuria's fon.
¡Catalunya! aymada terra,
l'adeu al sigle dinou,
¿es per tu adeu d'alegría
ó bé es adeu de condol?

••

Los muradals de Girona,
lo Bruch, Manresa y Congost,
vos cantarán d'aquest sigle
un poema de recorts,
y d'una águila axelada,
de rancunies de felló,
de forques y Ciutadeles,
de lladres de pax á sou,
vos dirán les fulles negres
de historia d'un poble mort
que sols feu la revifalla
per la Patria, Fé y Amor.

••

A les absoltes del sigle
catalans, no hi vullau, no,
ni Lacys, Llauders, ni Bassas,
ni Prims, Cabrerres ni Bosch's;
dexáules cantá ab veu plena
als Balmes, Fortuny, Rubió,
als Piferres, Parcerissa,
als Aribau y Aguiló;
als que de la pols traguereu
les glories de l'avior,
als que alçaren de la ruina
á Sant Joan y Ripoll;
¡no als que á Santes Creus cremaren
y á Poblet, profanadors,

les cendres del alt Don Jaume
esventaren sense cor!

••

.....

••

Perdona avuy, patria meva,
al sigle dinou que mor,
y l'arch bell de la esperança
esguarda en lo sigle nou.

Totes les races y pobles
un pervindre venturós
tenen, si esperan y estiman,
si treballan, y 'ls rencors
oblidan, y no més cer'an
cumplir llur santa missió.

La missió santa dels pobles
bé tots la conexeu prou:
es ser dignes de les glories
dels sigles dignes que han mort,
y per oblidar les fulles
que hi escrigueren ab llot
les passions de la injusticia
que 'ls fills d'Adam, com á jou,
portan per cástich d'un día
en que al serpent verinós
va escoltar lo primer home,
y la pena'n paguem tots.

••

¡Catalunya! aymada terra,
no escoltes serpents traydors,
tu eras morta y t'han fet viure
sols la Patria, Fé y Amor!

ARTHUR MASRIERA

LA ADORACIÓ DELS PASTORS, FRAGMENT D'UN QUADRO DE MURILLO.

CRONICA DE CATALUNYA

TOTES les il·lusions forjades al escalf de la fortuna, representada per la *Grossa de Madrid*, s'han fos. Catalunya, com cad'any, ha llençat alguns milions de sos estalvis a la caixa sens fons de la Hisenda espanyola, que com un tallador de fira, explota la idiosincràcia de les raçes meridionals, cobrant una *forta* com la del café del Xe, que quan guanyan cobren y quan perden també. Es trist veure a un poble influit per costums forasteres y malmés per elles. Toros, flamenquisme, rifes, y altres dolenteries qu'ns porta la ponentada, deurian trobar en nostre temperament una defensa salvadora; no es així y'n toquem les conseqüències.

La fortuna no deu cercarse en la sort de la rifa, ni en l'etzar d'una carta. Los castellans diuen, ab fatalisme musulmà: «Paciencia y barajar»; nosaltres tenim altres adagis més honrosos que posan lo treball y l'estalvi per fonament de la casa. Atenimnos a n'ells y dexém que volin los aucells lliures, per assegurar lo que tinguém a la mà.

Les fires de Sant Thomàs, malgrat lo temps rufol ab que comença l'hivern, han umplert d'animació a Barcelona, portanthi no poques families forasteres. Les botigues han arrenjat llurs aparadors ab la riquesa y sumptuositat a que'ns tenen acostumats. Los més vistosos carrers de Barcelona antiga, han donat bo de veure ab les iluminacions espléndides, l'abundó de objectes exposats, lo gust de les instal·lacions y la intuïció artística propia de nostre poble.

Passeigs, carrers, firals, tot ha vessat gent: los teatres, sense oferir cap novetat digna de mencionarse, s'han vist també concorreguts; de vespres la Rambla y carrer de *Fernando* han presentat la faysó característica de aquestes diades, y per tot ha regnat l'ordre més complet, lo respecte degut a l'altri, que es prova de civilització, cultura y bones costums que, desgraciadament, no's trovan sempre y en totes bandes.

Los teatres, com deyam, no han ofert novetat de cap mena. Lo Liceu ha fet malbé *La Walkirie*, ha posat en es-

cena *Amleto*, que per respecte a Shakespeare no's deuria representar, y ha destroçat *Carmen*. Hi ha que senyalar al baritono senyor Sanmarco, un bon artista y un cantant d'escola que fou ovacionat, ab justícia, en *Amleto*.

A «Romea» han seguit ab la refundició feta per en Llanas *Lo sí de las noyas*, que cada día ha anat agradant més; en los altres teatres, res de nou ni de bo.

L'Orfeó Català donà'l día 18 lo segon dels anunciats concerts: lo teatre Principal era ple de gom a gom, y les ovacions no pararen en tot lo vespre, l'Orfeó y'l mestre Millet no s'adormen sobre

llurs lligitims llores: cada día sorprenen ab una perfecció nova, ab un avenç en lo procediment, ab una més clara exteriorisació de llur ànima artista, ben catalana. Lo programa, lo meteix del concert anterior, ab l'aditament d'uns corals de Victoria, res dexa que desitjar. L'enhorabona.

Hem donat l'¡adeu! al sigle XIX, sigle de grans conquestes científiques, de progrés, d'extensió de llibertats individuals, més també de grans iniquitats colectives, de grans crims històrics que'l sigle XX ha de indemnisar com puga. Polonia, Dinamarca, Grecia, Espanya, Transvaal y Orange, sacrificades al dret de la força, víctimes de l'enveja; nacionalitats afegegades per lligams de tota mena, xuclades per la tirania de raça, dexan plantejats problemes de gran transcendència que'l sigle que avuy comencém ha de resoldre. Lo pasat ho fou dels grans imperis y'l que comença haurà de serho de les grans federacions de pobles.

Així sia y Deu los donga un bon any.

DIADA DELS REYS, PER M. FOIX.

FERRÀN AGULLÓ

RAXA ⁽¹⁾

BAIX d'escultòrich respatller de roques,
mirant lo plà verdós y'l mar qu'el faxa,
entre olivars de milenaries soques,
séu pensativa Raxa.

Séu en clàssich repós, y la bellesa
del siti, ab l'horitzon que s'hi domina,
té la llum, té la sobria gentilesa
dels d'Àtica ó Sabina.

Oh! be hi escauen los gloriosos marbres
animats pel cisell de Grecia y Roma,
com si fossen trovats en mig dels arbres
y herbeys d'aquexa coma.

Desenterrats en la romana Arícia,
un docte Purpurat d'eix casal noble
los dugué aquí per honra y per delícia
dels seus y de son poble.

Ab ells aquí tingué sagrat *larari*
lo gení antich, y fentsen tabernacle,
fixá dins aquest lloch hospitalari
son immortal oracle.

Oracle humá, qui va dient la norma
de lo bell al artista y al poeta,
y á quants entenen de la muda forma
l'harmonía discreta.

Aquí de Grecia la elegancia pura
qu'en lo marbre de Paros esculpida
pogué encarnar eterna la frescura
de la flor de la vida.

Aquí l'augusta magestat togada
de Roma, qui damunt nostre hemisferi
fins després de cayguda y soterrada
imposa son imperi.

Ninfes y deus gentils, serenes muses,
sabis, guerrers, emperadors, atletes,
ayroses daynes, monstres y *Medusas*...
troçam d'obres desfetes,

grans urnes d'alabastre y de porfiri,
qui sols brindan ensomni y recordança,
y objectes casolans, hon par qu'espíri
doméstica anyorança...

Tot ho guardá fael fins avuy día
l'hospitalari alberch en sa noblesa,
per hon Mallorca gran augment tenia
de gloria y de bellesa.

¿Y ho guardard?.. ¡Tal volta solitari,
mirant lo plà verdós y'l mar qu'el faxa,
estará buyt, com esvall santuari,
l'antich museu de Raxa!

MIQUEL COSTA Y LLOBERA

(1) L'admirable museu de Raxa, fundat per l'Em. Cardenal don Antoni Despuig, ha vist desaparèixer últimament bona part de ses millors estatuas, adquirides, segons se diu, per colleccionistes estrangers.

LO GALL, DIBUIX DE F. SARDÀ.

FÍ DE SIGLE — LA ESTATUA DE LA LLIBERTAT IL·LUMINANT LO MÓN, PER JOAN LLIMONA.

NOSTRES GRABATS

SA SANTETAT LLEÓ XIII, RETRATO PER N'ANTONI ÚTRILLO.

La primera idea que se'n acudí al projectar lo número ab que *La Il·lustració Llevantina* havia de saludar al segle XX, fou honrar les nostres planes ab la venerable figura del Sant Pare, per haver umplert ab sa grandesa l'últim terç del passat segle y perque avuy, fins dexant apart lo seu caràcter de chefe de la Iglesia Catòlica, es lo prestigi més gran per sa altesa de mires y talent, universal y unánimament reconegut, que'l fa superior á tots los soberans y dominadors del món.

Lo fill de don Lluís Pecci y dona Agna Prosperi, nat lo día 2 de març de 1810 á Cospineto (Italia), es la personalitat del Univers que té més relleu al acabar lo segle XIX, essentho molt més encara si's baixa al terreny de les comparances, ja que aquestes sols tendexen á enlanyarlo.

Nostres llegidors nos dispensaran si no entrém en detalls referents á la seva vida íntima, ordenada, laboriosa y frugal, per considerarlos ja massa coneguts de tothom. Solament dirém que ab tot y los 91 anys que conta, redacta totes les seves encícliques y decideix tots los assumptos, essent tan sols lo seu secretari'l Cardenal Rampolla, un senzill executor de les seves disposicions. Los consells als catòlics francesos y als de tot arreu ben fills son de la seva exclusiva voluntat y obhexen á la seva personal política.

No podém dexar de parlar de Lleó XIII, sense esmentar la marcada preilecció ab que segueix tot lo que afecta á la nostra terra, com ho demostra'l fet de que, al anarli á parlar l'Embaxador d'Espanya d'una pastoral del nostre Bisbe, li digués que ja n'estava enterat, que res hi trovava que no fos la doctrina de la Iglesia y que sempre ha manat predicar als pobles en la seva nativa llengua. Una altra prova la constitueix la molta estima y consideració en que té al nostre compatriota lo Cardenal Vives, de qui'n parla sempre ab gran elogi y anomena constantment «mon Cardenal».

Y ara, permetintnos dir quatre paraules del retrato que reproduhim en nostres planes. Los mitjanament iniciats en art y particularment aquells qui á la especialitat del retrato han encarrilat llurs aficions, saben prou bé les dificultats que trovan los pintors retratistes pera imprimir als retratos del successor de Sant Pere aquel a magestat que no té pariona. Axó fa que de retratos del Sant Pare n'hi hagi poch que estigan peneirats de aque-lla cosa que envolta tan gran figura, puix no sempre l'artista té prou sanch freda pera no trovarse lligat per la magestat augusta del seu model. Lo que oferim avuy á nostres llegidors es d'un paregut molt notable y está vigorosament dibuxat, acreditant que l'artista que l'ha fet posseheix condicions extraordinaries de retratista y fins dona á entendre que ha tingut ocasió de véure al Sant Pare d'aprop, ja que d'altra manera no seria

LES FIRES DE SANT TOMÁS.

Fotografes de Pere Ball-Llorens.

possible remarcar la serie de detalls que l'avaloran, puix les fotografies á que pot acudirse no son suficients pera la realització d'una obra d'art com la que'ns ocupa.

LA ADORACIÓ DELS PASTORS, QUADRO DE MURILLO.

D'entre les obres que del genial pintor se trovan escampades per tots los museus del món, sobressurt molt marcadament la que avuy reproduhim en nostres planes, en commemoració del naxement del Senyor, puix ella ha sigut sempre l'encís dels qui han visitat lo Museu nacional de Madrid, qu'es abon se guarda.

Lo rostre amorosit de María Santíssima, al mostrar als embadalits pastors lo fill de Deu fet home, té una expressió de tanta dolçura, revela un amor maternal tan intens, qu'ell sol bastaria pera donar fama á un artista y renóm universal á la seva obra.

D'altra part, la reverent actitud dels pastors, humiliats davant l'angelical figura del Deu-nen, arrodoneix lo quadro, y'l fa totalment digne del inspirat pinzell creador de tantes preciositats artístiques.

DIADA DELS REYS, PER M. FOIX.

Quí no's recorda de sa infantesa al arribar aquesta diada y quí no sent quelcóm de dolç al recordar les plácides sensacions sentides allavors?... Les explicacions més ó menys fantasioses que la mare fa als seus fills tot acotxantlos al llit; aquell munt d'ilusions que s'apilonan en la fantasia dels infantons al somniar ab les mil futeses que llur desig los hi fa esperar, y sobre tot lo despertar, aquell despertar axalabrat, rialler, de totes les criatures y la vista del present dels Reys, no s'oblidan may. Lo popular dibuxant senyor Foix ha copiat fidelment aquell instant engrescador de la diada, y l'ha copiat com saben ferho los bons artistes. La trapaceria del

nen al posar les mans damunt de les joguines es d'una naturalitat encisadora, que avalora en gran manera aquesta hermosa nota d'art.

LO GALL, DIBUIX DE F. SARDÁ.

¡Lo gall! veusaquí la obsessió general de tots los barcelonins durant los dies que precedexen á la diada de Nadal. Es la única cosa en que's pensa, es de lo únich que's parla en lo sí de les families y grans y xichs, ríchs y pobres, cada hu dintre'l seu estat, no's preocupan d'altra cosa. ¿Qué si aquesta costum ó preocupació es exclusiva de Barcelona? No. També hi ha altres pobles que aquells dies compran y menjan galls; però com que Barcelona es ja una capital de primer ordre y en tot lo que no li posan traves intenta ferho á la moderna, quan arriban aquestes diades fa un va-y-tot, y ha exagerat la costum de tal manera, que es verdaderament asombrosa la quantitat de aquelles besties que se sacrifican en aquesta ciutat durant los últims dies de l'any.

Lo dibuix d'En Sardá es una nota presa del natural en la fira, que al meteix temps que posa de relleu les aptituds de aquest jove dibuxant, demostra la molta afició que'ls barcelonins tenim á la carn de gall. Que per molts anys poguém menjarne.

FI DE SIGLE.— LA LLIBERTAT IL·LUMINANT AL MÓN

PER JOAN LLIMONA.

Lo poble boer, aquest poble mascle que á les darreríes del segle dinou se veu atropellat pel dret de la força, es verament la encarnació del esperit de les nacionalitats, escuarterades pels grans Estats que, ab la capa de la mal anomenada civilització, cubrexen llurs instints criminals y de dominació absurda.

La llibertat sacrosanta qu'es mare del dret y de la justícia, no es pas,

LES FIRES DE SANT TOMÁS.

Fotografies de Pere Ball-Llobera.

al acabar lo sigle dinou, la que ilumina al món. Que parlin per nosaltres y no'ns dexarán mentir, aquest grapat de pobles que s'anomenen Finlàndia, Polònia, Irlanda, l'Eslewig, Vasconia... y tants altres que no podem anomenar y que han estat y son víctimes de les ambicions dels poderosos descastats é inhumans de per tot arreu.

La centuria que ahir va acabar-se podrà haver sigut feconda en avenços materials de tota mena; representarà, potser, un gran pas en la via del progrés dels pobles considerats com a coses; podrà, si's vol, enjoiarse ab lo sobrenom de sigle de les llums; més hem de confessar que res ha fet per enlanyrar moralment al home, que ha transcorregut en va pera la vera civilització dels pobles y que al acabar-se'ls dexa, com a entitats vivents, molt per dessota de lo qu'eran al seu començament les societats formades pels nostres avis, ja que ni'l bé, ni la moral, ni la rahó, ni la justícia presidexen llurs actes ni engarlandan llurs intents. Escampém la vista per tot l'Univers, repassém l'estat actual de les races y pobles que l'habitau, y no veurém pas més que oprimits y opressors, víctimes y botxins, runes y miseries, odis, venjances, injustícia y dessolació.

La hermosa página que avuy oferim á nostres llegidors, obra del inspirat artista En Joan Llimona, parla molt més eloqüentment de lo que ho faríam nosaltres y pinta de má mestra l'estat del món al acabar-se'l sigle dinou. Com á obra artística, creyém en va ferne elogis puix resulta una concepció grandiosa y la valentia y correcció de ses línies, la solidesa de construcció qu'en tota ella's descobre y la munió de detalls feliços y ben ensopegats que la avaloran fan d'ella una obra artística per excelencia y posan molt alta la reputació de tan distingit pintor, qui ja no es avuy una esperança, sino una veritable honra de Catalunya, de la seva Patria a la que tant estima y per la que tant glateix.

LES FIRES DE SANT TOMÁS

Bé se'n fan de fires durant l'any á Barcelona, bé se'n veuen per tots

los barris ab motiu de aquest ó l'altre Sant, però cap d'elles té la importància de les que se celebran per Sant Tomás.

Pera'ls habitants de aquesta capital segurament que no tindrán importància les instantànies que reproduhim, però com que son molt nombrosos los llegidors de fora Barcelona que solsament ne tindrán una idea per les explicacions més ó menys acertades que n'haurán sentit, creyém que aquestos veurán ab gust aquestes notes de actualitat tretes de la fira dels melons, del aviram y de joguines, situades respectivament á la Rambla de Canaletes, á la de Catalunya y á la Gran Vía ó carrer de las Corts Catalanes, ahon hi há instalada la de llibres vells.

Les mil escenes curioses que allá's desenrollan durant los dies que dura la fira omplirían segurament totes les planes de la publicació sense ferli perdre cap mica de interès, però'l curt espay de que dispõem no'ns permet ampliar més aquesta secció de costums ó festes tradicionals.

UN REY DE PAGES, PER F. SANS CASTAÑO.

Aquelles festes tradicionals qu'arrelan tan fonament en les families, aquelles en les que'ls protagonistes son sempre aquells sers que s'atiman ab tot lo cor, tant per llur innocencia, com per ésser sanch de la propia sanch; aquelles festes en que les criaturetes son factors imprescindibles, ja que sens elles no tenen rahó d'ésser, aquelles serán sempre duradores y tindrán vida propia y espontania, tant als camps com á la ciutat, axís als poblets com á la muntanya. Y la diada dels Keys es, potser, entre totes elles la més simpática, pel misteri y poesia que la embolcalla y per axó la trovém per tot arreu, fins per les valls més aislades de la nostra terra, com ho demostra la simpática nota del senyor Sans Castaño que publicuem. Lo padri ve del poble abrigat ab sa vella capa y axerbit, somiant ja la alegría del seu net al veure lo que'ls Reys li haurán portat, y en sa ilusió d'avi, ni sent lo fret ni'l cansament...

LES FIRES DE SANT TOMÁS.

Fotografies de Pere Ball-Llobera.

UN REY DE PAGÉS, PER F. SANS CASTAÑO.

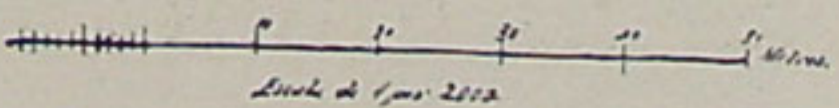
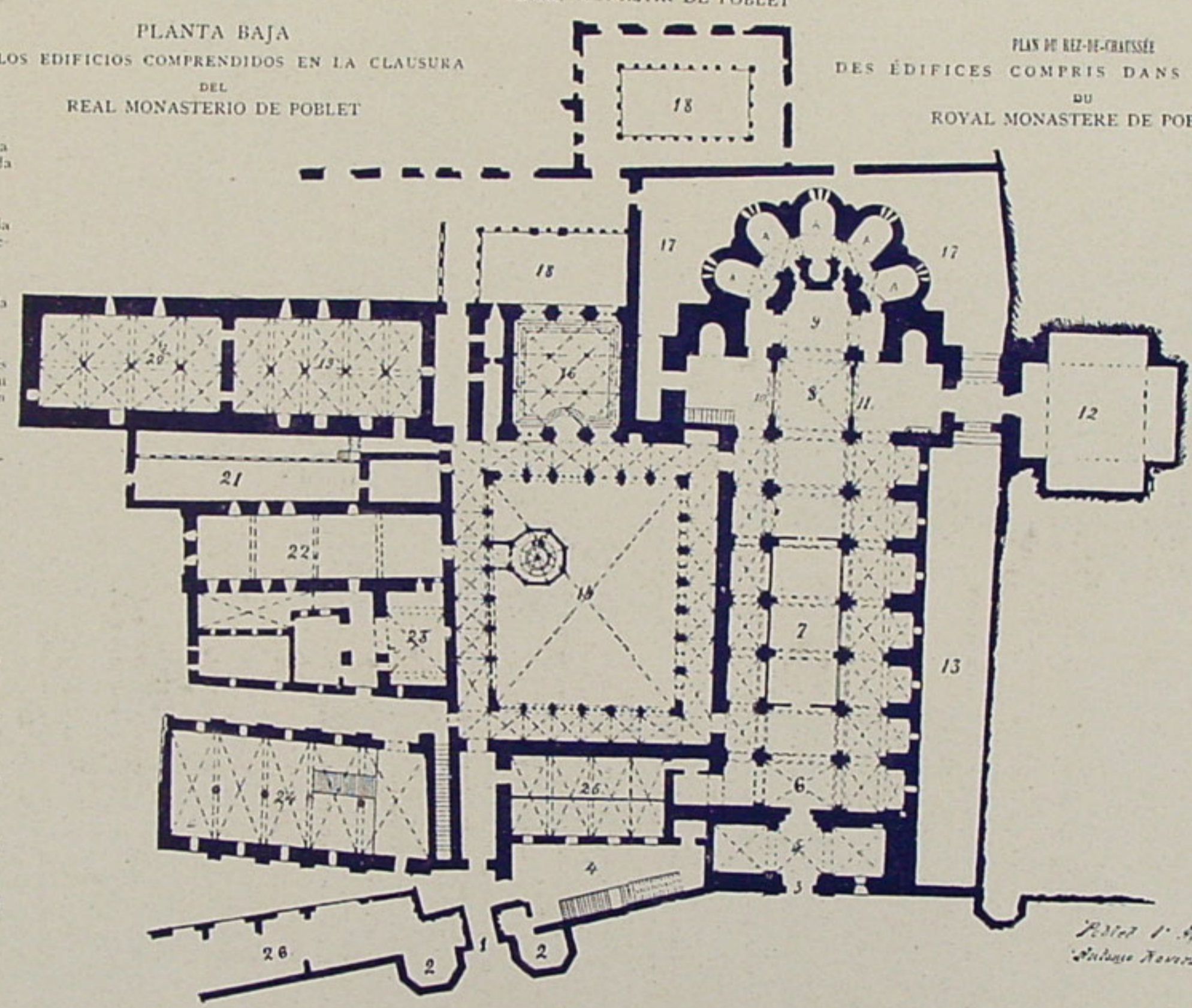
PLANTA BAIXA
DELS EDIFICIS COMPRESOS EN LA CLAUSURA
DEL
REVAL MONASTIR DE POBLET

PLANTA BAIXA
DE LOS EDIFICIOS COMPRENDIDOS EN LA CLAUSURA
DEL
REAL MONASTERIO DE POBLET

PLAN DU REZ-DE-CHAUSSEE
DES ÉDIFICES COMPRIS DANS LA CLÔTURE
DU
ROYAL MONASTÈRE DE POBLET

- N.º 1. Porta Reya (entrada actual).
 - N.º 2. Torres de la Porta Reyal.
 - N.º 3. Entrada a la iglesia.
 - N.º 4. Pati d'ingrés al Palau de don Martí.
 - N.º 5. Pòrtich-anteiglesia.
- IGLESIA**
- N.º 6. Orga.
 - N.º 7. Chor.
 - N.º 8. Creuer, cimbori.
 - N.º 9. Altar major.
 - A. Capellas absidals.
 - N.º 10. Pantheó de D. Jaume I
 - N.º 11. Pantheó de don Alfons II.
 - N.º 12. Sagristia.

- N.º 13. Cementiri dels llechs y particulars.
- N.º 14. Claustre principal.
- N.º 15. Font.
- N.º 16. Sala Capítular.
- N.º 17. Cementiri dels monjos.
- N.º 18. Claustres y ruinas de la iglesia de Sant Esteve.
- N.º 19. Biblioteca.
- N.º 20. Llibreria antiga.
- N.º 21. Ruinas.
- N.º 22. Refector.
- N.º 23. Cuyna.
- N.º 24. Celler.
- N.º 25. Cups.
- N.º 26. Ruinas.

*Poblet 1.ª Vista de 1875
Salvador Rovira y Rodon. Arqu.
1875*

REAL MONASTIR DE POBLET

ENAMORATS, com a bons fills de la terra, de les joyes arquitectòniques que revelen als presents les grandeses passades de nostra estimada Catalunya, y corpresos al pensar que'l descuyt ó dexadesa d'uns y la apatía d'altres poden fer desaparèixer per sempre més aquestos tresors de la antigó, avuy, que gracies á les iniciatives del Ateneu Barcelonés se parla tant del abandonat Monastir de Poblet, y á ff de contribuir al desvetllament del poble catalá, creyém que es oportú donar á conèixer lo més hermós d'aquell casal y recordar á nostres llegidors lo que fou y representa aquell preuat monument.

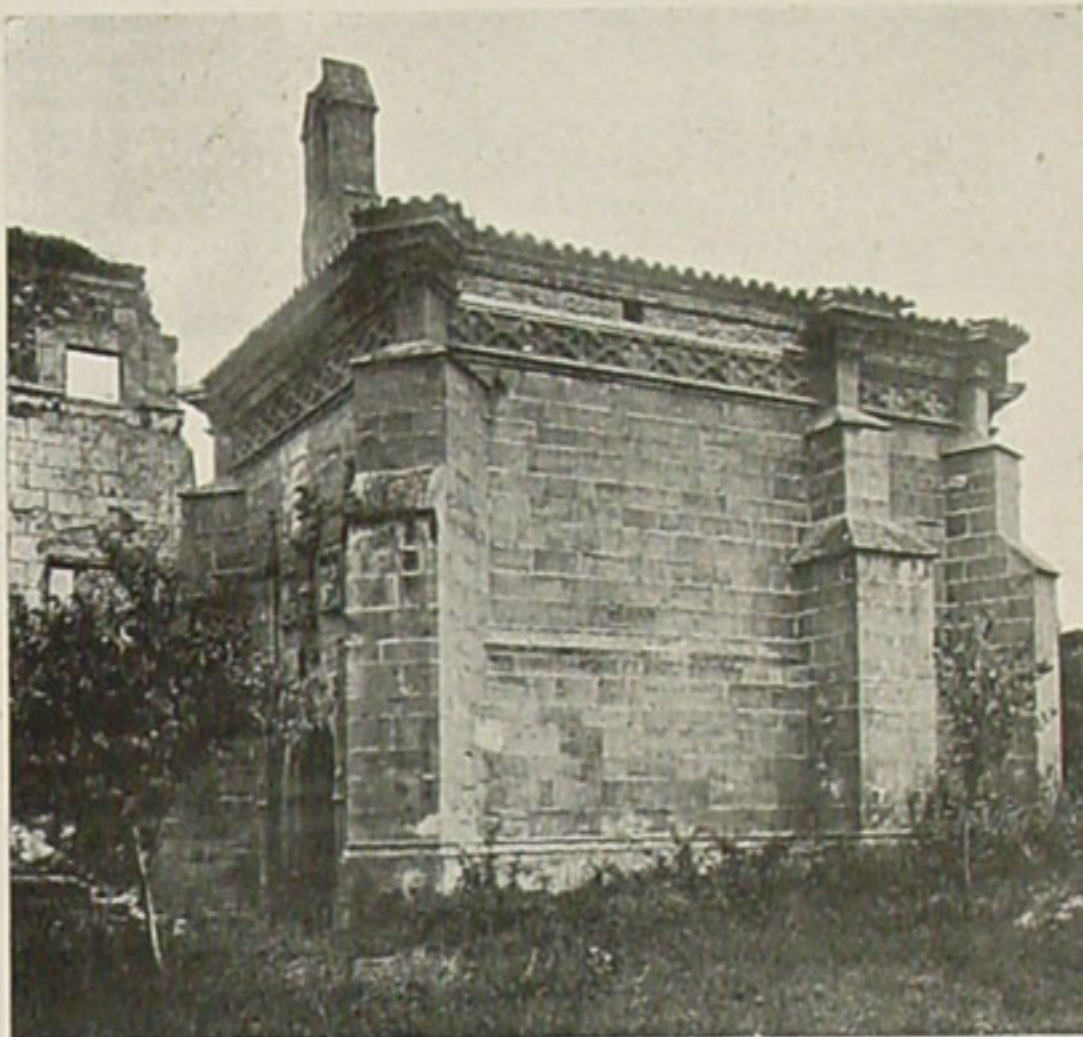
Además, donchs, de la planta baixa dels edificis que forman lo reyal Monastir y de alguns detalls interiors y exteriors del meteix que treyém de la obra *Poblet*, album de 19 vistes fototípiques inalterables reproduhides del natural pel distingit soci de la «Associació Catalanista d'Excursions científiques» de bona recordança, n'Antoni Massó, copiém també de la esmentada obra lo resum històrich que la acompanya, segurs de que no'l faríam nosaltres millor y de que será rellegit ab satisfacció per tots los que anyoran les grandeses de la nostra patria.

RESUM HISTÓRICH

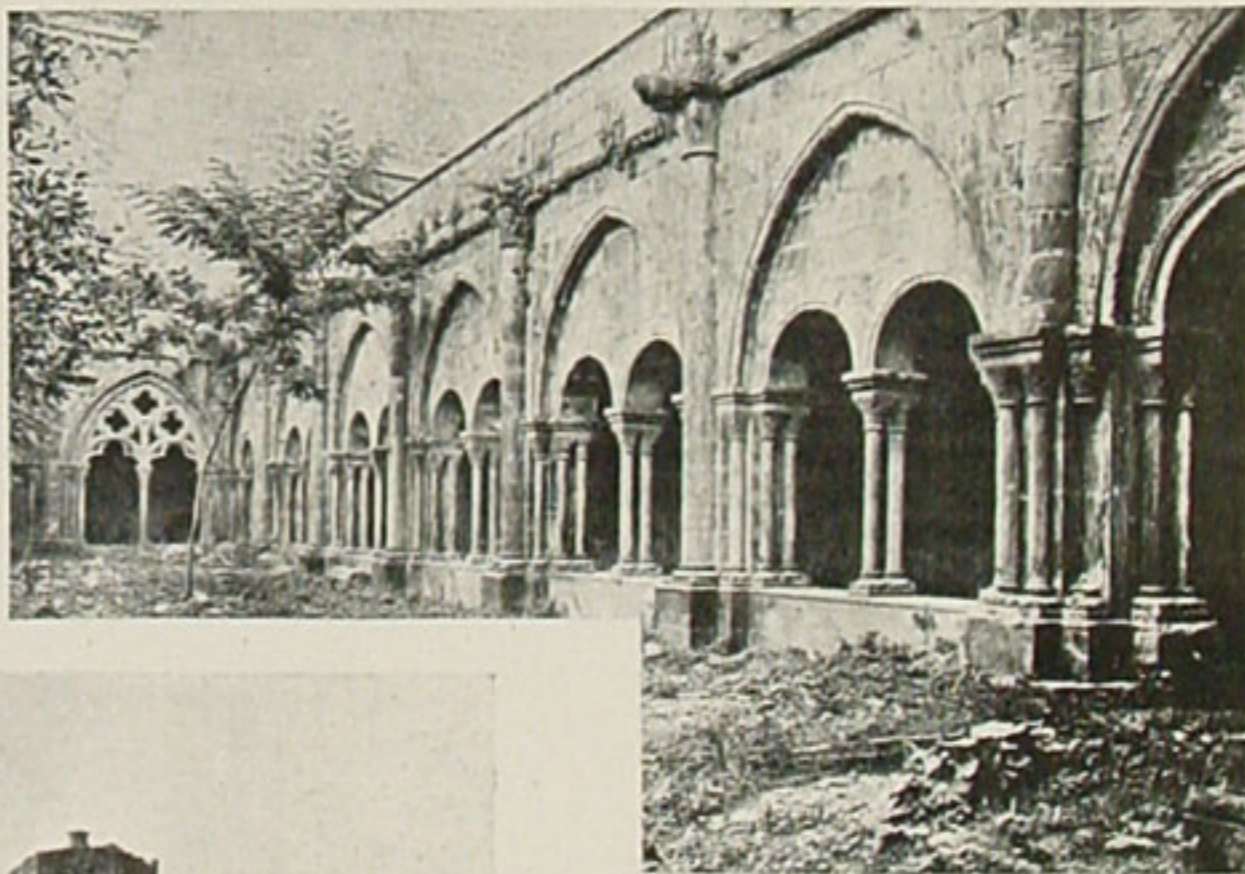
Lo que fou Reyal Monastir de Santa María de Poblet, maravella insigne del art, quals despulles están posades avay baix la custodia de la Comissió de monuments històrichs y artístichs de la provincia de Tarragona, está situat en la comarca anomenada Conca de Barberá, prop del poble de La Espluga de Francolí, estació del ferrocarril de Tarragona á Reus y Lleyda, y punt molt concorregut á causa d'una font ferruginosa, excelent, que en son terme's trova.

L'origen del monastir, segons tradició, se deu á un ermitá nomenat Poblet, que pel any 1120 s'entregava al retiro en un lloch d'aquells encontorns, conegut dels moros, aleshores en possessió del país, ab lo nom de Lardeta. Aquest ermitá fou agafat per tres voltes diferents per la gent d'Almira Almominiz, régul de Ciurana, y tancat en lo castell d'aquest nom del que cada vegada desaparegué miraculosament, tornantsen á la ermita, fins que, meravellat aquell capdill del prodigi, maná que no se li causés més dany, y ab data de 514 de la hegira, li feu donació del terreno de la citada ermita, donació que fou confirmada deu anys després per lo Wali de Lleyda.

En 1149, havent lo comte de Barcelona Ramón Berenguer IV, expulsat los moros d'aquella encontrada,

CAPELLA DE SANT JORDI.

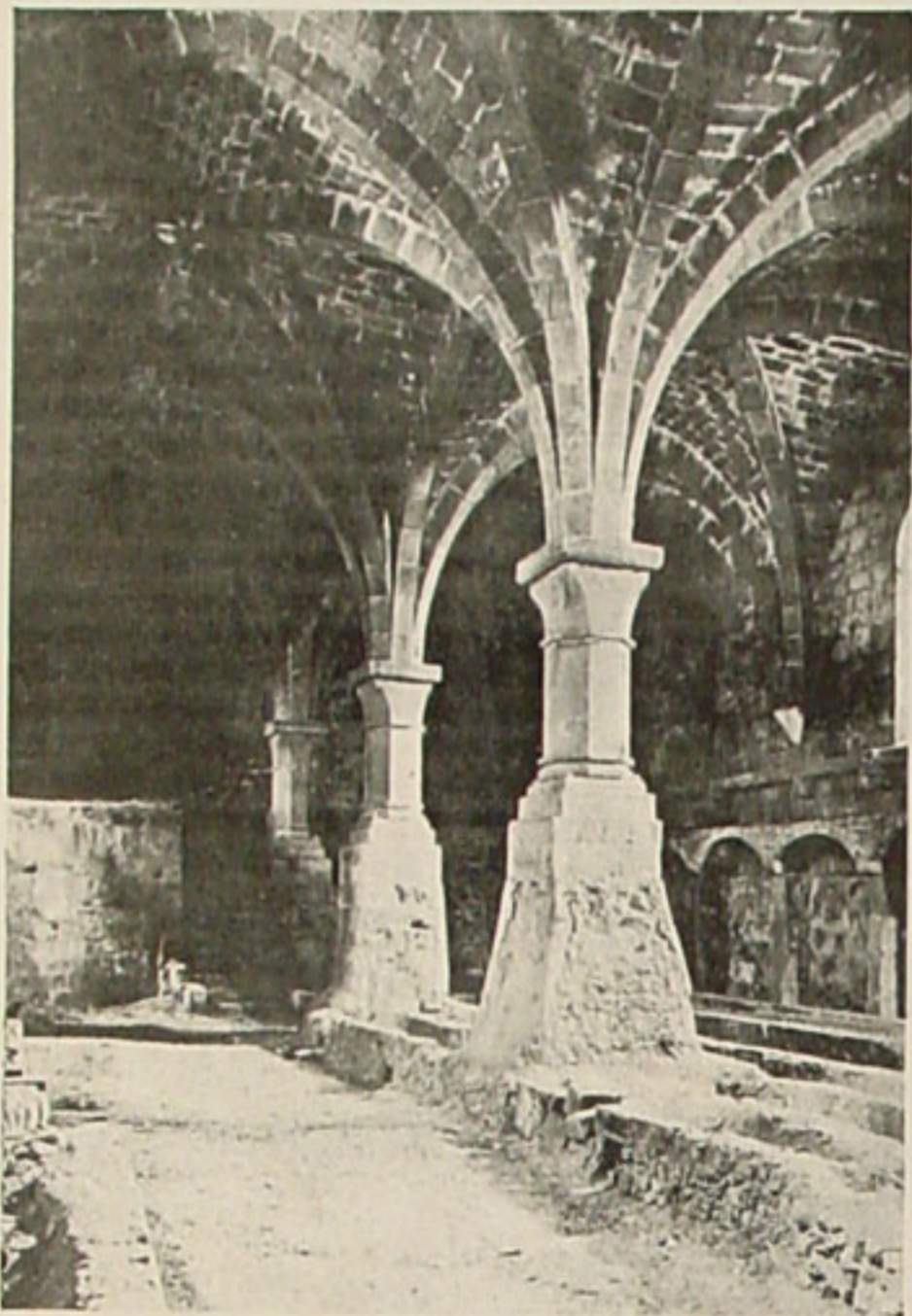

ALA ROMÁNICH-OJIVAL.

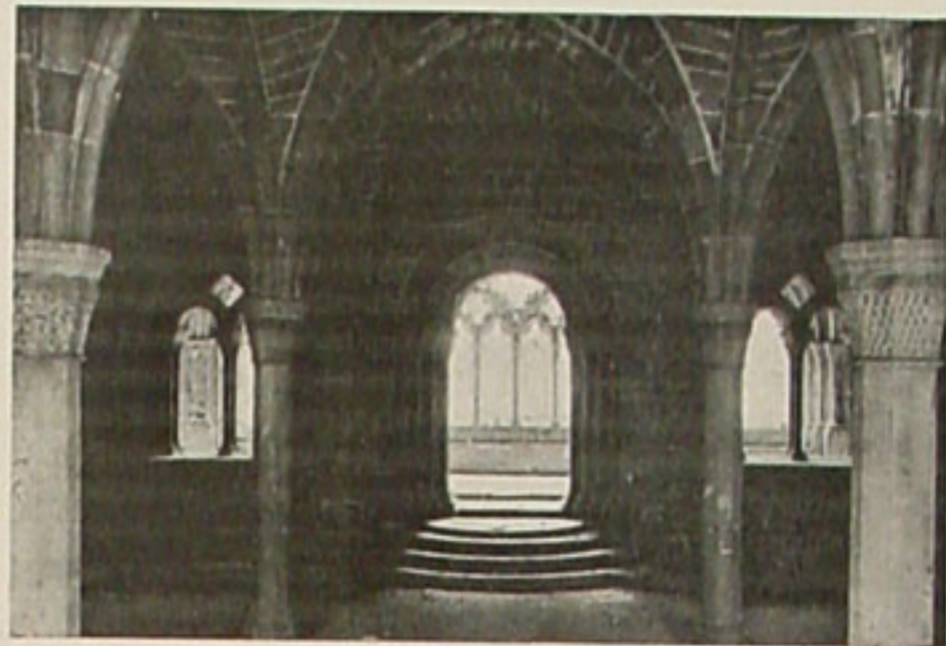

CÓPULES Y MURALLA POSTERIOR.

extengué la donació als terrenos immediats á la ermita, y posteriorment, encisat de la bellesa del lloch, axí com de la vida exemplar de Poblet y de dos piadosos companys que se li havían agregat, pensá fundarhi un Monastir y al efecte cedí les ermites de Poblet y dilatat espay de terra á Sanç de Fontfrède, de la famosa ordre del Cistell, en la diócesis de Narbona. Units á aquest dotze monjos més, passáren á ocupar lo naixent Monastir en 1153, acte que se celebrá ab gran solemnitat.

CELLER.

INTERIOR DE LA SALA CAPITULAR.

Alfons I continuà afavorint la fundació de son pare Ramon Berenguer, y en son temps fou construhida la actual iglesia major, d'estil romànic-ogival y de línies pures y severes, y successivament los demás reys que cenyiren la corona d'Aragó s'esforçaren en enriquir lo monastir ab noves y grandioses construccions y ab tota mena de donatfus. D'aquesta manera los abats mitrats de Poblet vinguèren á ésser los més poderosos magnats de llur temps. Foren senyors de

PORTA DAURADA.

nombrosos pobles y de terres inmensas, tant á Catalunya com á Valencia y á Aragó, merexent esment especial lo famós bosch que cubría les serres vehines al Monastir, de quals arbres centenaris s'estreyan fustes les més estimades. Gosáren además de grans preeminéncies, essent los vicaris generals de llur Congregació en los reyalms d'Aragó y Navarra, almayners dels reys d'Aragó, etc., etc.

Los Monastirs de Benifazá á Valencia, de Piedra á Aragó y lo Reyat de Mallorca, foren fills del de Poblet, y alguns dels monjos d'aquest obtinguèren les més altes dignitats eclesiástiques.

Poblet fou també lo pantheó dels reys d'Aragó, honor que compartí ab lo Monastir de Santes-Creus. Los reyalms sepulcres, que ocupavan lo creuer de la iglesia, eran de pur y transparent alabastre de Sarreal, d'estil gòtic florit y de sorprenent efecte. Guardavan les despulls dels reys Alfons I, Jaume I, Pere IV, Joan I, Martí l'Humà, Ferrán I, Alfons V y Joan II, y les de les reyalms consorts y in-

BIBLIOTECA.

FONT EN LO CLAUSTRE.

fants, entre ells lo malaurat príncep de Viana. En altres sumptuoses tombes, distribuïdes per les principals dependències del Monastir, descansaven gran nombre de religiosos y de cavallers y dames de les nobles cases de Urgell, Cardona, Moncada, Pinós, Cervera, Ager, Mur, Anglesola, etcètera, etc., quals noms il·lustren la història del principat de Catalunya y reyalme d'Aragó. Hi havia també, guardats en urnes de plata y ébano, cubertes de velluts y damassos, los cossos sagrats de sexanta set sants.

Tres recintes fortificats defensaven lo monument: la tercera muralla, grandiosa fortificació que formava la clausura, fou obra que maná fer Pere IV y s'hi treballá de 1367 á 1377. Entre les magnífiques construccions tancades dins d'aquell clòs sagrat hi havia lo preciós palau gòtic, que començá lo rey don Martí pera son us y'l de sos successors, puix Poblet havia estat erigit en Setí reyal y's veya freqüentat per la presència dels reys y de la cort.

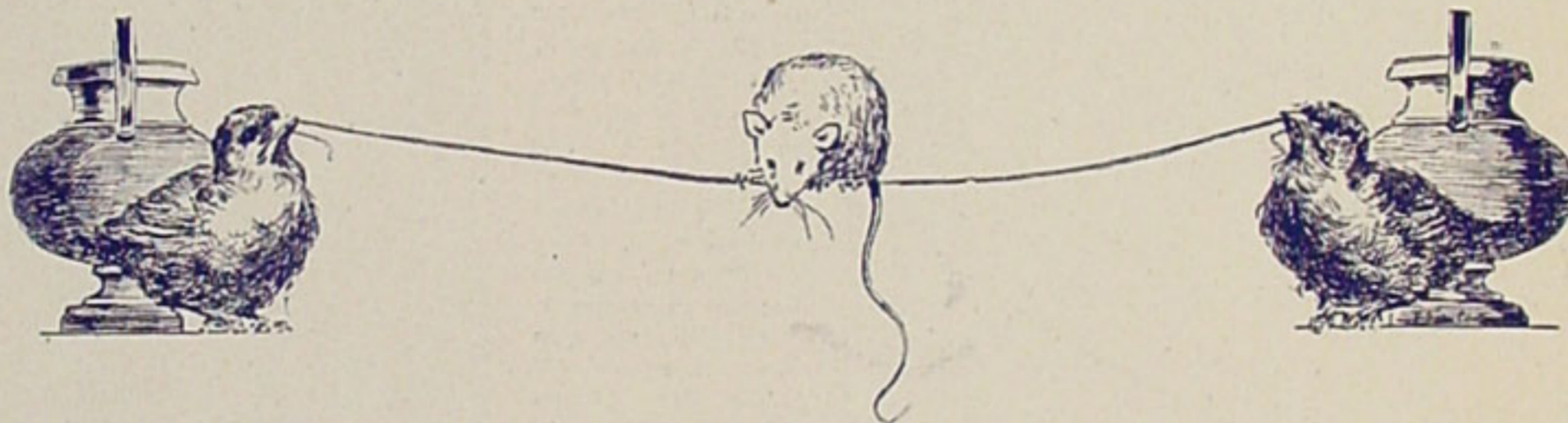
Abundaven en aquells edificis les belleses arquitectòniques y escultòriques, los márbres y mosáichs, y estaven profusament exornats ab joyes espléndides y riquíssims objectes del culte: pintures, tapiços, fustes rares, pedreríes, metalls preciosos, etc., essent molt notable la biblioteca, en quals armaris d'ébano y cristalls de Venecia's guardavan los sis mil vo-

lums que en lo sigle XVII doná don Pere Antoni d'Aragó, duch de Segorb y de Cardona, donatíu d'imens valor, puix contenfa preuats manuscrits y les més notables obres conegudes, il·lustrades moltes ab grabats y miniatures. Estavan enquadernats tots en marroquí vermell, ab les armes del donador en or sobre les cubertes, y ab cantoneres, talls y lloms també daurats.

Al exterior, al entorn de la citada muralla, les demás dependències del monastir aparexían com una veritable població, en la que existían tots los recursos pera subvenir á les necessitats de la vida.

Durant los successos revolucionaris de 1835, abandonat pels monjos, lo Monastir fou incendiat y robat, fets troços sos detalls artístichs y violats bárbarament los sepulcres en busca de joyes y tresors. Posteriorment, l'esperit de destrucció y un mal antés amor al art continuáren durant llarch període sa gran ruina, que, pot dirse, iguala á sa passada grandesa. La Comissió de monuments de la provincia de Tarragona, ab zel molt digne d'elogi, ha procurat, en nostres dies, recursos y emprés obres de conservació pera deturar lo total enderrocament de tan respectables despulles.

ANTONI MASSÓ

EPOCA NOVA

HA començat l'època nova,
lo sol s'axeca triomfal.

Companys,

los que teniu l'ànima jove,
los que no'ns envelleix lo fret dels anys
demnos una bona encaxada
y mirém fit á fit la llum sagrada.

Armemnos de valer, qu'ens mancarán
á bon segur les forces; es ben ferma
la lluyta del pervindre.

Los que vindrán
quan tots nosaltres tocarém á terme
nos dirán vells y á cops nos befarán!
Cal, donchs, no caure pas, que's pot ser jove
ab cabells blancs y tot, dintre una època nova.

Fem camí, sols ó junts; plens d'esperit,
buscant la Veritat cantemla tots nosaltres,
axís travessarém la tenebrosa nit
que'ns vol privar de veure'l jorn dels altres.
Predicant la Rahó, pensadors y poetas,
parlarém del Demá com inspirats Profetas.

Cal que'ns fem forts; l'època vella
al cor dels homes ha dexat verí.
Cal que hi posém sahor novella
que'ls mals d'*Achy* venen d'*Akir*.

Caurán ciutats y s'esfondrán grans pobles,
s'encendrà'l Món ab l'ira del combat;
donchs bé, cal que guíem les forces nobles
y agermaném la pobra Humanitat.
Cal tot axó, que cayga en exa brega
tot lo dolent que per sí sol no cau.
Del ayre corromput qu'ara'ns ofega
netejem lo cel blau.

Profetisém la Pau, apóstols de les gents,
corrent de cap á cap la Terra benehida,
escampém Llevor nova á quatre vents
cantant lo Bé, la Llibertat, la Vida.

Ab ulls serens y ben alçat lo front
cantém plens d'Art y d'Esperit pel Món.

Qué hi fá que'ls cechs se befin de nosaltres,
pobra gent, si'ls hi manca l'Esperit?
Nosaltres reviurém potsé en los temps dels altres;
ells morirán per sempre més, d'oblit.

Cantém, companys, ab l'Esperit ben jove,
lo sol es triomfant y'ns besa'l front:
ha començat l'època nova:
prediquemla pel Món.

RAFAEL NOGUERAS Y OLLER

no hi tornarien may més, valdament hi compareguessen tots los llops de la montanya.

Es lo cas, que al cap d'alguns dies li doná la gana á nostre llop de fer una passejada per aquells volts, hon lo mentider pastor solfa enjegar les seves ovelles.

Y ¡ah fillets de Deu, quan lo vaylet ovirá les dues llumenetes dels ulls del lloparás que se li atança- val «¡Lo llop, lo llop!» — cridava ab totes les forces de sos pulmons—«¡socors, socors, per amor de Deu!»—hi tornava ab los ulls plens de llágrimes...

Mes tot fou en vá: ni una ánima viventa compa- regué á la seva ajuda.

Les ovelles, que de lluny vegeren venir á la fera, escampades d'aquí d'allá, s'arrencaren á fugir per aquells rostos avall, de dret á la seva corralada...

Lo pobre vaylet, que no aná tant lleuger com les seves ovelles, fou aconseguit pel llop famolench, qui feu d'ell una festassa ben grossa.

Si volts ésser escoltat
digas sempre la veritat.

R. M.

BIBLIOGRAFIA

(En aquesta secció donarà compte de tots los llibres que'ns envien autors ó editors.)

SOTA TERRA. Excursió espeleoloch-geològica al Priorat, Muntanyes de Prades y del Panadés, per Mossén Norbert Font y Sagú. — (Conferencia llegida'l día 29 de desembre de 1899.)—Barce- lona. Tip. «L'Avenç», Ronda de l'Universitat, 20.

Com totes les obres de Mossén Font, es lo folleto que ha tingut la emabilitat d'enviarnos lo seu autor, de les que no es possible llegir á estones. L'interés que desperta al llegidor fa que no dexi'l llibre fins acabar y que encara, assedegat, torni á llegir quel- còm de lo que'ns explica l'ilustrat excursionista.

Es una gran obra la popularissació de la ciencia espeleològica, y creyém que la conferencia que'ns ocupa, al ésser coneguda dels que no pogueren sentir-la llegir al seu autor en lo local del Centre Excursionista, valdrá á nostre simpátiich amich les més corals felicitacions dels aymadors de les cien- cies.

Reba, mentrestant, la més modesta de aquesta Redacció.

CALENDARI CATALÁ per l'any 1901, colleccionat y publicat per Joan Bta. Batlle.—«L'Arxíu», carrer de la Tapineria, n.º 48.—Barcelona.

Tant xamós y atractiu com lo de aquest any no ho havia estat cap dels anteriors calendaris cata-

lans editats per «L'Arxíu», y axó que'l senyor Batlle té la má trencada en aquests assumptes, per lo que'ls altres se feyan llegir per si sols.

Aquest, tant per sa elegant presentació, com per la valua dels escriptors que firman los travalls que'l componen, creyém que atreuré molt la atenció dels aymants de la bona literatura y contribuirá á purificar lo gust del nostre poble, puix resulta una bona mostra de la riquesa y vitalitat de les lletres patrias.

CALENDARIO MARIANO, en obsequio de la Purísima é Inmaculada Virgen María Madre de Dios para el año 1901, por la Academia Bibliográfico-Mariana.—Lérida.—Imprenta Mariana.—1900.

Coneguts son de sobres los calendaris que dona á llum aquesta importantíssima Academia que honra á la ciutat de Lleyda, y per lo tant completament en vá entretenirnos en fer lo seu elogi. Tan sols esmentarém los noms dels distingits literats que hi han colabarat, entre'ls qui figuran les poetisses Na Trinitat Aldrich y Na Josefa Amer y Penya. Publica hermosos travalls de don J. A. Brugulat, don En- rich García Bravo, don Narcís Díaz de Escobar, d'En Ramón Farré y d'alguns altres.

AFORÍSTICA MÉDICA POPULAR CATALANA, confron- tada ab la de altres llengües, per Oleguer Miró y Borrás, metge de Manresa, soci delegat del Cen- tre Excursionista de Catalunya.—Manresa.—Im- premta de Antón Esparbé, Placeta de Santa Llúcia, 1900.

Es aquesta una abundosa colecció de proverbis y aforismes populars catalans (en nombre de 1037), referents á la salut, malalties, remeys, etc., distri- buhits en vint seccions, ilustrats los més ab notes y cites d'aforismes y sentencies de diversos autors, ó populars en altres nacions.

La colecció aforística va precedida d'un discurs- prólech, que fou llegit per son autor en la Societat Médich Farmacéutica dels Sants Cosme y Damiá, treball d'una imponderable valua científica, no sols baix lo punt de vista del Folk-lore, sinó també en lo que's relaciona ab la Medicina.

Aquest volum, qual elegancia y bongust tipográ- fics honran al mestre estamper de Manresa senyor Esparbé, forma'l tomo VIII de la interessantíssima Biblioteca Popular del Centre Excursionista de Ca- talunya en la secció titulada «Folk-lore Catalá».

L'espai de que podém disposar no'ns permet un análsis d'aquesta obra; limitantnos á felicitar per ella á son autor lo doctor Miró, y á consignar que les lletres patrias están de enhorabona quan se pu- blican llibres del interés contingut y tendencies de aquesta Aforística Médica.

CURIOSITATS
Y PASSATEMPS

XARADA

Segona es ha repetida
dés vegades la quarta,
hu tres dos es un poblet
mes ciutat americana.

La quatre es quatre segona
en la castellana parla
y tot dos es fet per cegos
ó per vistes molt cansades.

SALT DE CABALL

tro-	tro-	ser	per-	vi-	per	m'a-	mar-
n	him	ga:	da	van.	uyo	ga	da
na;							
s'hi	vém	que'l	pot	ca-	La	a-	ni-
del.	tas-	mil	lo	La	ra	do-	xi-
a-	so-	tra	món	a	món	l'a-	vém
tat	de	y	pe-	mi-	vi	ca-	no'n
gro-	mar-	no'n	al-	al-	ctis	tro-	que
te	un'	sars	ga	da	llor,	tra	le-

Comensa á la cassilla (1) y acaba á la (64).

SEMBLANSES

- 1.ª En qué s'assembla un dipòsit de most á un fumador?
- 2.ª Y l'eyna ab que'm pentino á una aquarela?
- 3.ª Y un estotx al butxí de Fransa?
- 4.ª Y un fuster á qui equivoca les solucions de LA IL·LUSTRACIÓ LLEVANTINA?

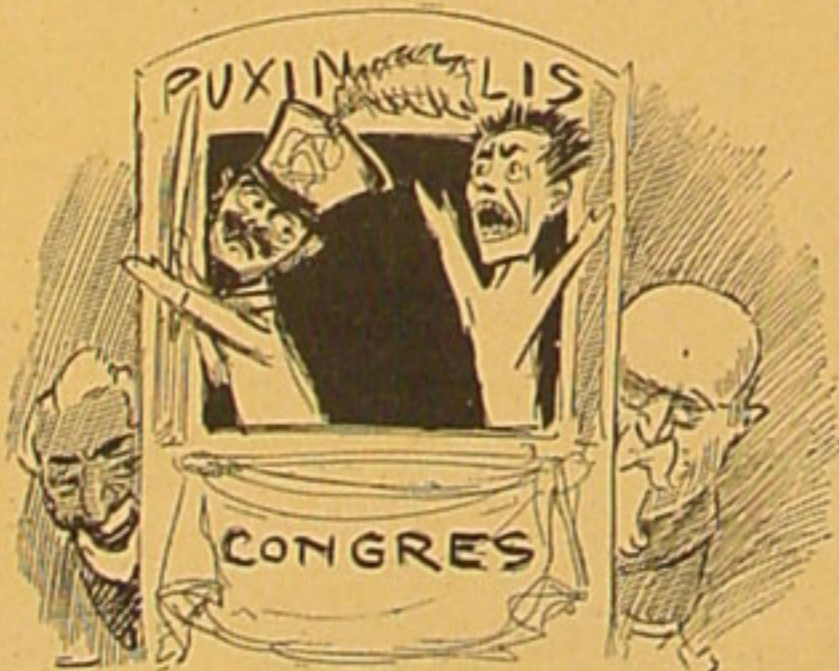
SOLUCIONS ALS PASSATEMPS DEL NÚMERO PASSAT

XARADA. — Cantadora.

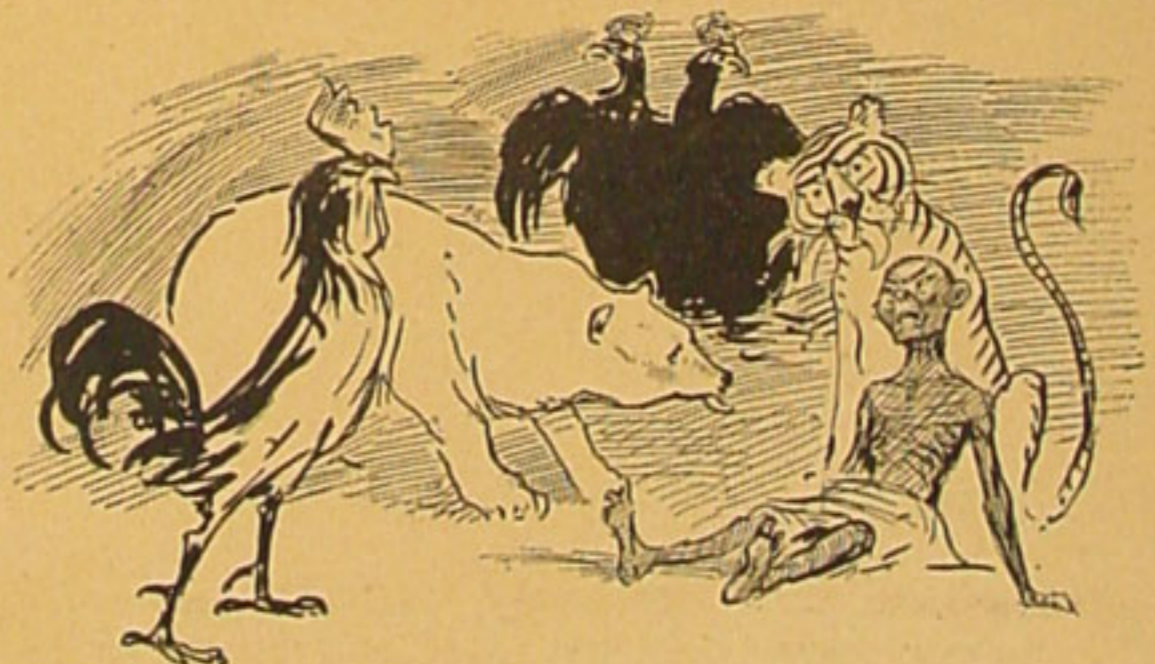
ROMBO.—

M
F A M
F O LL . A
M A LL O R C A
M I R R A
A C A
A

SALT DE CAVALL.—A la voreta del mar
me posí á considerar
sobre la vostra fermesa,
y á les ones consultí,
y boy baix me varen dí
que es tot mudança en la terra,
y l'amor es en substancia
constant en la inconstancia.

Moxiganga política. — La llibertat y la reacció ..

¿Qui li dona la primera caxalada?

MATANSA D'ARMENIS CRISTIANS

SUMARI DEL NÚM. 4.

GRAVATS: A bordo, dibuix de J. Llaverías. — Diada de Santa Llucia: Tornant de la fira, dibuix de A. Utrillo. — Francisco Soler y Rovirosa (retrato). — Decoracions d'en Francisco Soler y Rovirosa: Teatre Circo, Madrid: «El testamento de un brujo», 1874; Teatre Lírich, Barcelona: Sala gòtica, 1880; Teatre Puerto Rico: Casa pobre, 1877; Teatre Principal, Barcelona: «Clorinda», 1880. — Present de missa nova, estola bordada per la Srta. D.ª F. B. de V., segons projecte d'en Alexandre de Riquer. — Lo bisbe Aguilar (retrato). — Lo Dr. Robert llegint lo discurs inaugural del present curs á l'Atenú Barcelonés. — Mtre. Celestí Sadurní (retrato). — Arts industrials: Armari de la casa G. Homar. — Don Buenaventura Pollés, president de la «Unió Velocipédica Espanyola» (retrato). — Qüento ilustrat, per Auriban. — Caricatura.

TEXT: Crónica de Catalunya, per Ferrán Agulló. — La torra de Sant Gervasi, per E. Boixet (ilustracions de A. Mestres). — Lo pont del diable (poesia), per Ignaci Soler y Escofet (ilustració de F. Sardá). — Després de missa nova, per Norbert Font y Sagué, Pvre. — Perfil biogràfic del Ilustrissim senyor Dr. D. Francesch Aguilar y Serrat, per Jaume Collell, Pvre. — Nostres gravats. — Trovalles arquitectòniques, per Joseph Pellicer de Dou y Pagés (ilustracions fotogràfiques). — Sport, per J. Elías Juncosa. — Qüentos de per tot arréu, per R. M. — Revista de teatres, per L. F. — Bibliografia. — Curiositats y passatemps. — Anuncis.

MÚSICA: Tot fent vía, cançoneta per Celestí Sadurní.

ANUNCIS

LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA

(ÚNICA ILUSTRACIÓ CATALANA)

REVISTA ARTÍSTICH-LITERARIA

DE

Catalunya, Valencia, Balears y Rosselló.

Rambla de las Flors, 20, primer.

CADA NÚMERO UNA PESSETA

Mig any..... 11 pessetes.

Un any..... 20 »

Extranger.

Un any..... 25 franchs.

A Cuba, Puerto-Rico, Filipines y demés països de l'América llatina, fixarán los preus los senyors corresponsals.

Pagos á la bestreta.

COLECCIO COMPLERTA

DE

LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA

(primera época.)

Se trova de venda á n'aquesta Administració al preu de

CINCH PESSETES.

ARTÍSTIQUES TAPES PERA GUARDAR

LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA

apropiades pera Casinos y Biblioteques.

PREU 4'50 PESSETES.

Se venen á n'aquesta Administració y á casa de nostres corresponsals.